

Bruxelles, 24. travnja 2024.
(OR. en)

9075/24

**Međuinstitucijski predmet:
2023/0046(COD)**

**CODEC 1136
TELECOM 157
COMPET 442
MI 423
PE 110**

INFORMATIVNA NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) – ishod prvog čitanja u Europskom parlamentu (Strasbourg, 22. – 25. travnja 2024.)

I. UVOD

U skladu s odredbama članka 294. UFEU-a i Zajedničkom izjavom o praktičnim načinima provedbe postupka suodlučivanja¹ uspostavljen je niz neformalnih kontakata između Vijeća, Europskog parlamenta i Komisije u cilju postizanja dogovora o ovom predmetu u prvom čitanju.

U tom je kontekstu predsjednik Odbora za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE) Cristian-Silviu BUȘOI (EPP, RO) u ime odbora ITRE predstavio kompromisni amandman (amandman broj 2) na navedeni prijedlog uredbe, za koji je Alin MITUȚA (RE, RO) pripremio nacrt izvješća. O tom je amandmanu postignut dogovor tijekom navedenih neformalnih kontakata. Nisu podneseni drugi amandmani.

¹ SL C 145, 30.6.2007., str. 5.

II. GLASOVANJE

Na plenarnoj sjednici 23. travnja 2024. glasovanjem je usvojen kompromisni amandman (amandman broj 2) na navedeni prijedlog uredbe. Tako izmijenjeni prijedlog Komisije predstavlja stajalište Parlamenta u prvom čitanju, koje je sadržano u njegovoj zakonodavnoj rezoluciji iz Priloga ovom dokumentu².

Stajalište Parlamenta odražava prethodni dogovor institucija. Vijeće bi stoga trebalo moći odobriti stajalište Parlamenta.

Akt bi se tada donio u formulaciji koja odgovara stajalištu Parlamenta.

² Verzija stajališta Parlamenta iz zakonodavne rezolucije označena je kako bi se obilježile izmjene nastale na temelju amandmana na prijedlog Komisije. Dodaci tekstu Komisije istaknuti su *podebljanim slovima i kurzivom*. Simbolom „■” označen je izbrisani tekst.

P9_TA(2024)0292

Mjere za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 23. travnja 2024. o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) (COM(2023)0094 – C9-0028/2023 – 2023/0046(COD))

(Redovni zakonodavni postupak: prvo čitanje)

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Prijedlog Komisije upućen Europskom parlamentu i Vijeću (COM(2023)0094),
 - uzimajući u obzir članak 294. stavak 2. i članak 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u skladu s kojima je Komisija podnijela Prijedlog Parlamentu (C9-0028/2023),
 - uzimajući u obzir članak 294. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
 - uzimajući u obzir obrazloženo mišljenje talijanskog Zastupničkog doma podneseno u okviru Protokola br. 2 o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, u kojemu se izjavljuje da Nacrt zakonodavnog akta nije u skladu s načelom supsidijarnosti,
 - uzimajući u obzir mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 12. srpnja 2023.¹,
 - uzimajući u obzir privremeni sporazum koji je odobrio nadležni odbor u skladu s člankom 74. stavkom 4. Poslovnika te činjenicu da se predstavnik Vijeća pismom od 16. veljače 2024. obvezao prihvatiti stajalište Europskog parlamenta u skladu s člankom 294. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
 - uzimajući u obzir članak 59. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za industriju, istraživanje i energetiku (A9-0275/2023),
1. usvaja sljedeće stajalište u prvom čitanju;
 2. poziva Komisiju da predmet ponovno uputi Parlamentu ako zamijeni, bitno izmijeni ili namjerava bitno izmijeniti svoj Prijedlog;

¹ SL C, 349, 29.9.2023., str. 116.

3. nalaže svojoj predsjednici da stajalište Parlamenta proslijedi Vijeću, Komisiji i nacionalnim parlamentima.

Stajalište Europskog parlamenta usvojeno u prvom čitanju 23. travnja 2024. radi donošenja Uredbe (EU) 2024/... Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža, *izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120* i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora

⁴,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom⁵,

⁴ SL C 349, 29.9.2023., str. 116.

⁵ Stajalište Europskog parlamenta od 23. travnja 2024.

budući da:

- (1) Digitalno gospodarstvo u prošlom je desetljeću iz temelja promijenilo unutarnje tržište. Vizija Unije je digitalno gospodarstvo koje donosi održive gospodarske i socijalne koristi na temelju izvrsne, **pouzdan**e i sigurne povezivosti za sve i u svim dijelovima Europe, **među ostalim u ruralnim, udaljenim i rijetko naseljenim regijama, kao i u prometnim koridorima**. U modernom i inovativnom gospodarstvu gotovo se svi sektori oslanjaju na visokokvalitetnu digitalnu infrastrukturu koja se temelji na mrežama vrlo velikog kapaciteta, kako su definirane u članku 2. točki 2. Direktive (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća⁶. Ona **može pružiti inovativne usluge, učinkovitije poslovanje i pametna, održiva, digitalna društva te istodobno doprinijeti postizanju klimatskih ciljeva Unije**. Od strateške je važnosti za socijalnu i teritorijalnu koheziju te općenito za konkurentnost, **otpornost, digitalnu suverenost** i digitalno vodstvo Unije. **Digitalizacija snažno utječe na svakodnevni društveni, gospodarski, politički i kulturni život svih ljudi u Uniji. U tom pogledu ograničeni pristup i nedovoljno širenje mreže mogu produbiti društvene nejednakosti, čime se stvara novi digitalni jaz između osoba koje mogu u potpunosti iskoristiti učinkovitu i sigurnu digitalnu povezivost, što im omogućuje pristup širokom rasponu usluga, i osoba koje to ne mogu. U tom bi pogledu uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta u ruralnim, udaljenim i rijetko naseljenim regijama, kao i u socijalnom stanovanju, trebalo biti prioritet za projekte javnih ulaganja, kao ključan aspekt socijalne uključenosti**. Stoga bi fizičke i pravne osobe u privatnom i javnom sektoru trebale imati priliku biti dio digitalnog gospodarstva.

⁶ Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36).

- (2) Brzi razvoj tehnologija, eksponencijalni rast širokopojasnog prometa i porast potražnje za naprednom povezivosti vrlo velikog kapaciteta dodatno su se ubrzali tijekom pandemije bolesti COVID-19. Zbog toga su ciljevi utvrđeni u komunikaciji Komisije od 19. svibnja 2010. naslovljenoj „Digitalna agenda za Europu” uglavnom ostvareni, ali su i zastarjeli. Udio kućanstava koja imaju pristup brzini interneta od 30 Mbps povećao se s 58,1 % u 2013. na 90 % u 2022. Dostupnost brzine od samo 30 Mbps više nije u skladu s budućim potrebama ni s novim ciljevima utvrđenima u Direktivi (EU) 2018/1972 radi osiguravanja povezivosti i raširene dostupnosti **mreža vrlo velikog kapaciteta**. Stoga je Unija u Odluci (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća⁷ utvrdila ažurirane ciljeve do 2030. koji bolje odgovaraju očekivanim budućim potrebama za povezivosti, pri čemu bi sva europska kućanstva trebala biti obuhvaćena gigabitnom mrežom, a sva naseljena područja **bežičnim mrežama velikih brzina sljedeće generacije s performansama barem jednakima onima 5G**.

⁷ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4.).

- (3) Za ostvarenje tih ciljeva potrebne su politike kojima bi se ubrzalo **i pojednostavilo** postavljanje nepokretnih i bežičnih mreža vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji te smanjili troškovi tog postavljanja, što uključuje pravilno planiranje, **pojačanu** koordinaciju i **uvodenje pojednostavnjenih i učinkovitih postupaka izdavanja dozvola kao načina smanjenja** administrativnog opterećenja **operatora i nacionalnih uprava**.
- (4) **Integracija svemirske i zemaljske infrastrukture važna je za uvođenje povezivosti i pripremu za sljedeći val digitalne infrastrukture koji će Uniji omogućiti da preuzme vodstvo. Nedavni tehnički napredak omogućio je nastanak satelitskih komunikacijskih konstelacija koje postupno nude usluge povezivosti velike brzine i relativno niske latencije kako bi se omogućila povezivost i povećala kohezija u cijeloj Uniji, uključujući njezine najudaljenije regije te ruralna, udaljena i rijetko naseljena područja. U tom bi se pogledu pri planiranju i uvođenju nepokretnih i bežičnih mreža vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji moglo uzeti u obzir sredstva predviđena Uredbom (EU) 2023/588 Europskog parlamenta i Vijeća⁸, a posebno potencijalne sposobnosti buduće satelitske konstelacije za komercijalni pristup internetu, i njima doprinijeti, ako je to moguće, uvođenju mreža vrlo velikog kapaciteta. Važno je istaknuti da satelitska povezivost uključuje i zemaljske elemente čije se postavljanje može olakšati ovom Uredbom.**

⁸ **Uredba (EU) 2023/588 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2023. o uspostavi Programa Unije za sigurnu povezivost za razdoblje 2023.–2027. (SL L 79, 17.3.2023., str. 1.).**

- (5) Uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta u svim dijelovima Unije zahtijeva znatna ulaganja, od kojih znatan dio otpada na troškove radova niskogradnje. Zajedničkim korištenjem fizičke infrastrukture ograničila bi se potreba za skupim radovima niskogradnje i pospješilo uvođenje naprednih širokopojasnih mreža.
- (6) Velik dio troškova postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta** može se pripisati neučinkovitosti u postupku uvođenja s obzirom na :
- (a) upotrebu postojeće pasivne infrastrukture, kao što su kabelski kanali, cijevi, šahтови, ormarići, stupovi, antenski stupovi, antenske instalacije i druge potporne konstrukcije;
 - (b) uska grla u vezi s koordinacijom građevinskih radova **koje izvode mrežni operatori ili tijela javnog sektora**;
 - (c) složene **i dugotrajne** administrativne postupke ishodaženja dozvola; i (d) uska grla u postavljanju mreža unutar zgrada, što uzrokuje velike financijske zapreke, osobito u ruralnim područjima.

- (7) Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁹, donesena kao odgovor na potrebu smanjenja troškova postavljanja širokopojasne mreže, uključivala je mjere za zajedničku upotrebu infrastrukture, koordinaciju građevinskih radova i smanjenje administrativnog opterećenja. Kako bi se dodatno olakšalo, uvođenje **mreža vrlo velikog kapaciteta**, uključujući svjetlovodne i 5G mreže, Vijeće je u Zaključcima o oblikovanju digitalne budućnosti Europe od 9. lipnja 2020. pozvalo na donošenje paketa dodatnih mjera radi potpore trenutačnim i novim potrebama za postavljanjem mreža, među ostalim preispitivanjem Direktive 2014/61/EU.
- (8) Mjere utvrđene u Direktivi 2014/61/EU doprinijele su jeftinijem postavljanju elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. Međutim, kako bi se troškovi dodatno smanjili i postavljanje mreža ubrzalo, te bi mjere trebalo ojačati **i pojednostavniti**.
- (9) Mjere za učinkovitije korištenje postojeće javne i privatne infrastrukture te smanjenje troškova i zapreka pri izvođenju novih radova niskogradnje trebale bi znatno doprinijeti osiguravanju brzog i opsežnog postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta, među ostalim u ruralnim, udaljenim ili rijetko naseljenim područjima i u prometnim koridorima**. Tim bi se mjerama trebalo očuvati djelotvorno tržišno natjecanje bez ugrožavanja sigurnosti, zaštite i neometanog rada postojeće infrastrukture **ili javnog zdravlja i okoliša. Trebalo bi uzeti u obzir odgovarajuće metodologije i znanstvene podatke**.

⁹ Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (SL L 155, 23.5.2014., str. 1).

- (10) Pojedine su države članice donijele mjere za smanjenje troškova uvođenja širokopojasnih mreža, od kojih neke nadilaze one iz odredaba Direktive 2014/61/EU. Te se mjere, međutim, i dalje veoma razlikuju među državama članicama te su dovele do različitih rezultata diljem Unije. Proširenje dijela tih mjera na cijelu Uniju te poduzimanje novih pojačanih mjera moglo bi znatno doprinijeti boljem funkcioniranju digitalnog jedinstvenog tržišta. Nadalje, razlike u regulatornim zahtjevima i nedosljedna provedba pravila Unije ponekad sprečavaju suradnju među komunalnim poduzećima. Te razlike mogu povećati prepreke za ulazak na tržište novih poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme, kako su definirani u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2018/1972 („operatori”). Te razlike mogu i onemogućiti nove poslovne prilike jer ometaju razvoj unutarnjeg tržišta za upotrebu i postavljanje fizičke infrastrukture za **mreže vrlo velikog kapaciteta**. Nadalje, mjerama prijavljenima u nacionalnim planovima i izvješćima o provedbi koje su države članice donijele na temelju Preporuke Komisije (EU) 2020/1307¹⁰ nisu obuhvaćena sva područja Direktive 2014/61/EU niti se dosljedno i iscrpno rješavaju sva pitanja. Stanje je takvo unatoč činjenici da je za postizanje dosljednog i znatnog učinka ključno poduzeti mjere u cijelom postupku uvođenja i svim sektorima. ***Države članice trebalo bi poticati da nastave provoditi najbolje prakse utvrđene u Preporuci (EU) 2020/1307 kojima se može olakšati provedba ove Uredbe u skladu s načelom minimalnog usklađivanja.***

¹⁰ Preporuka Komisije (EU) 2020/1307 od 18. rujna 2020. o zajedničkom Unijinom paketu mjera za smanjenje troškova postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i osiguravanje pravodobnog i investicijski poticajnog pristupa radiofrekvencijskom spektru za mreže 5G radi poticanja povezivosti u cilju pružanja potpore gospodarskom oporavku od krize uzrokovane bolešću COVID-19 u Uniji (SL L 305, 21.9.2020., str. 33.).

- (11) Cilj je ove Uredbe ojačati i uskladiti prava i obveze primjenjive u cijeloj Uniji radi bržeg uvođenja ***mreža vrlo velikog kapaciteta i međusektorske koordinacije, uključujući jezgrene mreže i bežične mreže velikih brzina sljedeće generacije s performansama barem jednakima onima 5G mreže.*** Zbog kontinuirane fragmentacije tržišta elektroničkih komunikacija ■ poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ne mogu ostvariti ekonomiju razmjera. ***Manjak visokokvalitetne povezivosti u Uniji*** može imati snažne daljnje učinke na prekograničnu trgovinu i pružanje usluga jer se mnoge usluge mogu pružati samo ako je mreža odgovarajućih performansi uspostavljena u cijeloj Uniji. Uz to što se njome osiguravaju ujednačeniji tržišni uvjeti, ovom Uredbom ne sprečava se države članice da uvedu ili zadrže nacionalna ***pravila*** u skladu s pravom Unije koja služe promicanju zajedničke upotrebe postojeće fizičke infrastrukture ili kojima se omogućuje učinkovitije ***i brže*** postavljanje nove fizičke infrastrukture dopunjavanjem ***ili nadilaženjem*** prava i obveza utvrđenih u ovoj Uredbi ***i pružanjem rješenja za postizanje njezinih ciljeva.*** Države članice mogle bi, primjerice, ***donijeti takva stroža ili detaljnija pravila radi skraćivanja rokova za izdavanje ili odbijanje dozvola potrebnih za postavljanje, uvođenja dodatnih izuzeća od dozvola,*** proširenja odredaba o koordinaciji građevinskih radova i na privatno financirane projekte ili ***zahtijevanja*** da se jedinstvenim informacijskim točkama dostavlja više informacija o fizičkoj infrastrukturi ili planiranim građevinskim radovima u elektroničkom obliku, ***proširenja odredaba o pristupu postojećoj fizičkoj infrastrukturi na zgrade u privatnom vlasništvu te uvođenja dodatnih mjera za ubrzanje postupka izdavanja dozvola,*** pod uvjetom da se njima ne krši pravo Unije, uključujući odredbe ove Uredbe.

- (12) Radi osiguravanja pravne sigurnosti, među ostalim u pogledu posebnih regulatornih mjera uvedenih **dijelom II.** glavom II. poglavljima od II. do IV. Direktive (EU) 2018/1972, Direktivom **Komisije** 2002/77/EZ¹¹ i **Direktivom (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća**¹², odredbe **tih** direktiva trebale bi imati prednost pred ovom Uredbom. **Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje mogućnost da nacionalna regulatorna tijela zadrže ili uvedu mjere koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe, kao što su obveze pristupa za žičane instalacije unutar zgrada, u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972.**

¹¹ Direktiva Komisije 2002/77/EZ od 16. rujna 2002. o tržišnom natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga (SL L 249, 17.9.2002., str. 21.).

¹² **Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive (EU) 2018/1972 i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (SL L 333, 27.12.2022., str. 80.).**

- (13) Operatorima, posebno novim sudionicima na tržištu, može biti znatno učinkovitije da za uvođenje **mreža vrlo velikog kapaciteta** ili povezane opreme ponovno upotrijebe postojeću fizičku infrastrukturu, uključujući infrastrukturu drugih komunalnih poduzeća. To je osobito slučaj na područjima na kojima nije dostupna odgovarajuća elektronička komunikacijska mreža ili u kojima bi izgradnja nove fizičke infrastrukture mogla biti ekonomski neopravdana. Osim toga, sinergijom među sektorima može se znatno smanjiti potreba za građevinskim radovima povezanim s postavljanjem mreža vrlo velikog kapaciteta. Ovom ponovnom upotrebom mogu se smanjiti socijalni troškovi i troškovi u vezi s okolišem koji su povezani s tim radovima, kao što su onečišćenje, buka i prometna zagušenja. Stoga bi se ova Uredba trebala primjenjivati ne samo na operatore nego i na vlasnike ili nositelje prava upotrebe opsežne i rasprostranjene fizičke infrastrukture pogodne za smještanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što su fizičke mreže za opskrbu električnom energijom, plinom i vodom te kanalizacijski sustavi, sustavi odvodnje i sustavi grijanja i prijevoza. Kad je riječ o nositeljima prava, time se ne mijenjaju vlasnička prava trećih osoba **niti ograničava ostvarivanje takvih prava. Ako je primjenjivo, u tu bi svrhu trebalo uzeti u obzir i prava zakupnika.**

- (14) Kako bi se poboljšalo postavljanje *mreža vrlo velikog kapaciteta* na unutarnjem tržištu, ovom bi Uredbom trebalo utvrditi prava pristupa fizičkoj infrastrukturi za poduzeća koja pružaju javne elektroničke komunikacijske mreže ili povezanu opremu (uključujući javna poduzeća), neovisno o njezinoj lokaciji te pod poštenim i razumnim uvjetima koji su u skladu s uobičajenim ostvarivanjem vlasničkih prava. Obvezom davanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ne bi trebalo dovesti u pitanje prava vlasnika zemljišta ili zgrade u kojoj se infrastruktura nalazi.

- (15) Osobito, uzimajući u obzir brz razvoj *poduzeća* koja *primarno pružaju povezanu opremu*, kao što su poduzeća koja pružaju pasivnu infrastrukturu (engl. *tower companies*), i njihovu sve važniju ulogu kao pružatelja pristupa fizičkoj infrastrukturi prikladnoj za instaliranje elemenata bežičnih elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što je 5G, definicija „mrežnog operatora” trebala bi se proširiti tako da se njome, uz poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i operatore drugih vrsta mreža kao što su prometna, plinska ili elektroenergetska mreža, obuhvate poduzeća koja pružaju povezanu opremu, koja bi stoga trebala podlijevati svim obvezama i pogodnostima utvrđenima u ovoj Uredbi, osim odredaba o fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada i pristupu. *Kako bi se osiguralo kontinuitet usluge i predvidljivost planiranog postavljanja povezane opreme, pravne osobe koje prvenstveno djeluju kao zakupnici zemljišta ili nositelji prava, koja nisu prava vlasništva, nad zemljištem na kojem se planira instalirati ili je instalirana oprema u cilju postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, ili upravljaju ugovorima o zakupu u ime vlasnika zemljišta, te operatori, trebali bi u dobroj vjeri pregovarati o pristupu zemljištu i obavijestiti nacionalna regulatorna tijela o svojim dogovorima, uključujući u pregovorima dogovorenu cijenu, koja bi prema potrebi trebala odražavati tržišne uvjete. Kako bi se olakšali takvi pregovori, države članice mogle bi pružiti smjernice, prije svega o cijeni pristupa zemljištu.*

- (16) *Države članice trebale bi moći proširiti obveze utvrđene u ovoj Uredbi na tijela koja nisu obuhvaćena njezinim područjem primjene, kao što su organizacijske jedinice kojima pravom nije osigurana pravna osobnost, a koje imaju pravnu sposobnost i mogu u potpunosti sudjelovati u gospodarskim transakcijama, ili poduzeća kojima su javna tijela dodijelila koncesiju.*
- (17) S obzirom na njihovu nisku razinu diferencijacije, u fizičke dijelove mreže često se istodobno može smjestiti širok raspon elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, a da to ne utječe na pružanje glavne usluge i uz minimalne troškove prilagodbe. Među tim su elementima oni sposobni za usluge širokopojasnog pristupa pri brzinama od najmanje 100 Mbps u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Stoga se fizička infrastruktura koja je namijenjena samo za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sama ne postaje aktivni element mreže, u načelu može upotrijebiti za smještanje elektroničkih komunikacijskih kabela, opreme ili bilo kojeg drugog elementa elektroničkih komunikacijskih mreža bez obzira na to za što se trenutačno upotrebljava, u čijem je vlasništvu, sigurnosne probleme ili buduće poslovne interese vlasnika infrastrukture. Fizička infrastruktura javnih elektroničkih komunikacijskih mreža u načelu se može upotrebljavati i za smještaj elemenata drugih mreža. Stoga bi u odgovarajućim slučajevima operatori javnih elektroničkih komunikacijskih mreža trebali moći dati pristup svojim mrežama kako bi se mogle postaviti druge mreže. *Države članice* trebale bi moći *odrediti formalne administrativne zahtjeve za te zahtjeve za pristup, kao što su oblik takvih zahtjeva, nacрта ugovora ili nacрта projekta instalacije mreža vrlo velikog kapaciteta*. Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje specifičnog općeg interesa povezanog s pružanjem glavne usluge, trebalo bi usto poticati sinergiju među mrežnim operatorima radi doprinosa ostvarivanju digitalnih ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481.

- (18) Ako ne postoji opravdana iznimka, u elemente fizičke infrastrukture koji su u vlasništvu ili pod kontrolom tijelâ javnog sektora, ***među ostalim kada njima upravlja bilo koji subjekt kojem je povjereno obavljanje zadaća u ime tih tijela javnog sektora***, čak i ako nisu dio mreže, mogu se smjestiti i elementi elektroničke komunikacijske mreže te bi ***u takvim slučajevima*** te elemente fizičke infrastrukture trebalo učiniti dostupnima radi olakšavanja instaliranja mrežnih elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta***, posebice bežičnih mreža. Primjeri elemenata fizičke infrastrukture jesu zgrade, ***uključujući krovove i dijelove pročelja***, ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi ***i naplatne postaje***, te autobusne i tramvajske postaje, ***željeznički*** kolodvori, stanice podzemne željeznice ***i tuneli***. Na državama članicama je da ***u suradnji s regionalnim i lokalnim vlastima*** utvrde na koje se specifične ***kategorije fizičke infrastrukture*** na njihovim državnim područjima koje su u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora ne mogu primjenjivati obveze pristupa, primjerice zbog arhitektonske, povijesne ili vjerske vrijednosti ***odnosno vrijednosti za okoliš ili zbog nacionalne ili cestovne sigurnosti***. ***Kako bi se osiguralo javno prihvaćanje i održivo postavljanje, elementi mreža vrlo velikog kapaciteta trebali bi imati minimalan vizualni učinak.***

- (19) *S jedne strane, cijela područja, posebno u ruralnim regijama, mogla bi ostati bez povezivosti zbog činjenice da infrastruktura javnog sektora ne dopušta ili nije prikladna za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta. S druge strane, postoje poslovne zgrade koje su jedina alternativa za smještaj takvih elemenata. Kako bi se osigurala povezivost na udaljenim i rijetko naseljenim područjima i premostio jaz između ruralnih i urbanih područja u pogledu digitalne pokrivenosti, a istodobno zadiranje u privatno vlasništvo zadržalo na najmanjoj mjeri, kada ne postoji alternativa razvoju mreža vrlo velikog kapaciteta na dotičnom području, države članice mogle bi predvidjeti da bi, ako se ispune određeni posebni uvjeti, vlasnici privatnih poslovnih zgrada na ruralnim ili udaljenim područjima trebali operatorima dopustiti pristup tim zgradama pod poštenim i razumnim uvjetima i po cijenama koje odražavaju tržišne uvjete. Ta bi se obveza primjenjivala samo ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti: na dotičnom području nije dostupna nikakva, bilo pokretna ili nepokretna, mreža vrlo velikog kapaciteta istog tipa kao što je ona koju tražitelj pristupa namjerava postaviti, a na temelju informacija prikupljenih putem jedinstvene kontaktne točke na datum zahtjeva ne postoje prethodni planovi da se to učini; nema dostupne postojeće fizičke infrastrukture koja je u vlasništvu ili pod kontrolom mrežnih operatora ili tijela javnog sektora i koja je tehnički prikladna za smještaj elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta na dotičnom području.*

- (20) Ovom se Uredbom ne bi trebala dovoditi u pitanje nijedna posebna zaštitna mjera potrebna za osiguravanje **nacionalne sigurnosti**, sigurnosti i javnog zdravlja, sigurnosti i cjelovitosti mreža, osobito kritične infrastrukture, kako je definirana u nacionalnom pravu, te za osiguravanje nezahvaćenosti glavne usluge koju pruža mrežni operator **ili tijelo javnog sektora**, posebice na mrežama koje se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju. Međutim, opća pravila u nacionalnom zakonodavstvu kojima se mrežnim operatorima zabranjuje pregovaranje o pristupu fizičkoj infrastrukturi s poduzećima koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogla bi spriječiti stvaranje tržišta za pristup fizičkoj infrastrukturi. Takva bi opća pravila stoga trebalo ukinuti. Isto tako, mjerama iz ove Uredbe ne bi trebalo spriječiti države članice da, u skladu s primjenjivim pravom Unije, potiču komunalne operatore na davanje pristupa infrastrukturi mogućnošću da pri izračunu tarife za krajnje korisnike za svoje glavne aktivnosti isključe prihod od pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi.

- (21) Radi osiguravanja pravne sigurnosti i kako bi se izbjeglo neproporcionalno opterećivanje mrežnih operatora zbog istodobne primjene dvaju zasebnih režima pristupa istoj fizičkoj infrastrukturi, obveze pristupa utvrđene u ovoj Uredbi ne bi se trebale primjenjivati na fizičku infrastrukturu na koju se primjenjuju obveze pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili obveze pristupa koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama sve dok su takve obveze pristupa na snazi. Međutim, ova bi Uredba trebala biti primjenjiva ako je nacionalno regulatorno tijelo nametnulo obvezu pristupa na temelju Direktive (EU) 2018/1972 kojom se ograničava upotreba dotične fizičke infrastrukture. Na primjer, to bi se moglo dogoditi ako operator koji planira povezati bazne stanice zatraži pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi za koju su određene obveze pristupa na tržištu veleprodajnog zajamčenog kapaciteta u smislu Preporuke Komisije (EU) 2020/2245¹³.

¹³ Preporuka Komisije (EU) 2020/2245 od 18. prosinca 2020. o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija podložnima prethodnoj (ex ante) regulaciji u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija, 18.12.2020., C(2020) 8750, SL L 439, 29.12.2020., str. 23.

- (22) Radi osiguravanja proporcionalnosti i očuvanja poticaja za ulaganje, mrežni operator ili tijelo javnog sektora trebali bi imati pravo odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi iz objektivnih i opravdanih razloga. Osobito, fizička infrastruktura kojoj je zatražen pristup može biti tehnički neprikladna zbog posebnih okolnosti ili nedostatka trenutno dostupnog prostora ili zbog budućih potreba za prostorom koje su u dovoljnoj mjeri dokazane, na primjer u javno dostupnim planovima ulaganja. Kako bi se ■ izbjeglo bilo kakvo moguće narušavanje tržišnog natjecanja ili bilo kakva moguća zloupotreba uvjeta za odbijanje pristupa, svako takvo odbijanje trebalo bi biti propisno opravdano i utemeljeno na objektivnim i detaljnim razlozima. Na primjer, takvi se razlozi ne bi smatrali objektivnima ako je poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža postavilo fizičku infrastrukturu zahvaljujući koordinaciji građevinskih radova s mrežnim operatorom koji nije operator elektroničke komunikacijske mreže i odbija odobriti pristup na temelju navodnog nedostatka prostora za smještaj elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** koji proizlazi iz odluka poduzeća pod njegovom kontrolom. U tom bi slučaju moglo doći do narušavanja tržišnog natjecanja ako na području na koje se ***potencijalno*** odnosi zahtjev za pristup ne postoji druga mreža vrlo velikog kapaciteta. Slično tome, u posebnim okolnostima zajednička upotreba infrastrukture mogla bi ***ugroziti*** sigurnost ili javno zdravlje, cjelovitost i sigurnost mreže, uključujući kritičnu infrastrukturu, ili ugroziti pružanje usluga koje se primarno pružaju na istoj infrastrukturi.

Nadalje, ako mrežni operator već **pruža pasivan** veleprodajni fizički pristup elektroničkim komunikacijskim mrežama kojim bi se zadovoljile potrebe tražitelja pristupa, kao što su neosvijetljena nit ili pristup izdvojenoj svjetlovodnoj niti, pristup osnovnoj fizičkoj infrastrukturi mogao bi ekonomski naštetiti njegovu poslovnom modelu, osobito ako je riječ o isključivo veleprodajnom operatoru, i **njegovim** poticajima za ulaganja **te na taj način stvoriti prepreku brzom uvođenju mreža vrlo velikog kapaciteta na ruralnim i udaljenim područjima. Ovom se Uredbom države članice ne sprečava da ograniče uvjete za odbijanje pristupa na temelju postojanja alternativne ponude neosvijetljene niti ili pristupa izdvojenoj svjetlovodnoj niti ako takvi proizvodi na relevantnom tržištu ne bi predstavljali održiv alternativni način pasivnog veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama. Neučinkovito udvostručavanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta koje ugrožava početna ulaganja i planove ulaganja trebalo bi osobito izbjegavati u ruralnim područjima u kojima bi više od jedne mreže vrlo velikog kapaciteta moglo biti ekonomski neodrživo, ne dovodeći u pitanje Direktivu 2002/77/EZ, pod uvjetom da ishod takve odluke ostane usklađen s načelom jednakog postupanja.** Kad se procjenjuje jesu li uvjeti takvih alternativnih načina veleprodajnog fizičkog pristupa poštteni i razumni, trebalo bi uzeti u obzir, među ostalim, temeljni poslovni model poduzeća koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i koje odobrava pristup, potrebu da se izbjegne svako povećanje značajne tržišne snage, ako postoji, bilo koje strane **te činjenicu povezuje li pružatelj pristupa ili objedinjuje pristup s uslugama koje nisu apsolutno nužne.**

- (23) *Kako bi se očuvali poticaji za ulaganja i izbjegle negativne i nenamjerne gospodarske posljedice na poslovni model operatora koji je prvi započeo s postavljanjem mreža svjetlovoda do korisničkog prostora (FTTP), osobito na ruralnim područjima, te ako se u nacionalnom pravu u skladu s pravom Unije već primjenjuje sličan razlog za odbijanje, države članice mogle bi predvidjeti da, ako poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža zatraži pristup jedinoj svjetlovodnoj mreži koja postoji na ciljanom području pokrivenosti, pružatelj pristupa ima mogućnost odbijanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi ako pod poštenim i razumnim uvjetima pruža održiv alternativni način aktivnog veleprodajnog pristupa koji je prikladan za pružanje mreža vrlo velikog kapaciteta. Takvim aktivnim veleprodajnim pristupom operatoru koji podnosi zahtjev trebala bi se osigurati dostupnost mreža vrlo velikog kapaciteta i mogućnost pružanja usluga kvalitete i značajki svojstvenih mrežama vrlo velikog kapaciteta koje su usporedive s pasivnim pristupom, kao što su neosvijetljene niti ili izdvojene svjetlovodne niti, u pogledu mogućnosti kad su posrijedi kvaliteta ili značajke usluge. Nadalje, ti održivi alternativni načini aktivnog veleprodajnog pristupa trebali bi se pružati na nediskriminirajućoj i otvorenoj osnovi. U tu bi svrhu operator koji drugim operatorima pruža pristup trebao primijeniti jednake uvjete u jednakim okolnostima te bi trebao drugim operatorima pružati usluge i informacije pod istim uvjetima i jednake kvalitete kao što pruža za vlastite usluge ili usluge svojih društava kćeri ili partnera kako bi se zajamčilo jednako postupanje, uz ponudu jednakih mogućnosti svim operatorima, uključujući operatora pružatelja.*

- (24) Kako bi se olakšala ponovna upotreba postojeće fizičke infrastrukture, ako operatori zatraže pristup na određenom području, mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura trebali bi dati ponudu za zajedničku upotrebu vlastite opreme pod poštenim i razumnim uvjetima, što uključuje cijenu, osim ako je pristup odbijen zbog objektivnih i opravdanih razloga. Tijela javnog sektora trebala bi usto imati obvezu nuditi pristup pod nediskriminirajućim uvjetima. Ovisno o okolnostima, nekoliko bi čimbenika moglo utjecati na uvjete za odobravanje takvog pristupa. Takvi čimbenici obuhvaćaju: (a) sve ■ preventivne zaštitne mjere koje treba uvesti kako bi se ograničili negativni učinci na sigurnost, zaštitu i cjelovitost mreže, (b) posebne dogovore o odgovornosti u slučaju štete, (c) upotrebu javnih subvencija dodijeljenih za izgradnju infrastrukture, uključujući posebne uvjete povezane sa subvencijom ili predviđene nacionalnim pravom u skladu s pravom Unije, (d) sposobnost izgradnje ili pružanja infrastrukturnog kapaciteta radi ispunjavanja obveza pružanja javne usluge te (e) bilo kakva ograničenja koja proizlaze iz nacionalnih odredaba kojima se nastoji zaštititi okoliš, ***uključujući svodenje na najmanju mjeru vizualnog učinka na infrastrukturu kako bi se osiguralo javno prihvaćanje***, kao i javno zdravlje i javna sigurnost odnosno kojima se nastoji ostvariti ciljeve urbanističkog i prostornog planiranja.

- (25) Ulaganjima u fizičku infrastrukturu javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezanu opremu trebalo bi se izravno doprinositi ciljevima utvrđenima u Odluci (EU) 2022/2481 i izbjegavati oportunističko *ponašanje*. *Budući da se obveze pristupa primjenjuju na mrežne operatore, uključujući operatore, komunalna poduzeća i tijela javnog sektora, u kriterijima za određivanje poštenih i razumnih cijena i izbjegavanje prekomjernih cijena trebale bi se uzimati u obzir različite situacije u kojima se nalaze i njihovi različiti poslovni modeli. Svi bi pružatelji pristupa, primjerice, trebali imati pravednu mogućnost naknade vlastitih troškova pružanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi, kao i svih dodatnih troškova održavanja i prilagodbe proizišlih iz pružanja pristupa toj infrastrukturi. Osobito* bi pri utvrđivanju obveza pristupa postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili koordinacije građevinskih radova *koje se primjenjuju na operatore, uključujući poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga ili samo povezane opreme, trebalo pomno* uzeti u obzir niz čimbenika kao što su ■ ekonomska održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti, kao i *potreba za pravednim povratom tih ulaganja i vremenskim rasporedom povrata ulaganja.*

Konačno, pri određivanju cijena pristupa trebalo bi osigurati ispravno uzimanje u obzir različitih poslovnih modela onih operatora koji primarno pružaju povezanu opremu i nude fizički pristup za više od jednog pružatelja javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, uzimajući u obzir relevantne smjernice Komisije. U kontekstu određivanja cijena te uvjeta operatorâ mreže i tijelâ javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura, određeni postojeći ugovori i komercijalni uvjeti usuglašeni između tražiteljâ pristupa i pružateljâ pristupa mogli bi poslužiti pružateljima pristupa ili tijelima za rješavanje sporova kao referentni čimbenik za utvrđivanje jesu li cijene i uvjeti pošteni i razumni s obzirom na to da odražavaju tržišne cijene i uvjete u trenutku sklapanja ugovora. Time se ne bi trebala dovoditi u pitanje ocjena tijela za rješavanje sporova u kojoj se, među ostalim, može uzeti u obzir da ugovori koje su predstavile stranke nisu u skladu s kriterijima za određivanje cijene utvrđenima u ovoj Uredbi.

- (26) Tijelima javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu nedostajati resursi, iskustvo ili potrebno tehničko znanje za pregovaranje s operatorima o pristupu. Kako bi se olakšao pristup fizičkoj infrastrukturi tih tijela javnog sektora, moglo bi se imenovati tijelo za koordiniranje zahtjevâ za pristup, pružanje pravnih i tehničkih savjeta za pregovaranje o uvjetima pristupa i pružanje relevantnih informacija o takvoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke. Koordinacijsko tijelo moglo bi i pomagati tijelima javnog sektora u pripremi predložaka ugovorâ te pratiti ishod i trajanje postupka povezanog sa zahtjevom za pristup. To bi tijelo moglo pomoći i u slučaju sporova o pristupu fizičkoj infrastrukturi koja je u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora.
- (27) Kako bi se osigurala usklađenost pristupa u različitim državama članicama, ***a istodobno uzele u obzir različite okolnosti u državama članicama***, Komisija bi, u bliskoj suradnji s Tijelom europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC), mogla dati smjernice o primjeni odredaba o pristupu fizičkoj infrastrukturi, među ostalim o primjeni poštenih i razumnih uvjeta, ali ne ograničavajući se na to. Pri pripremi smjernica trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika, ***nacionalnih tijela*** i nacionalnih tijela za rješavanje sporova ***kako bi se, u mjeri u kojoj je to moguće, osiguralo da se tim smjernicama ne narušavaju dobro utvrđena načela, da su u skladu s postupovnim pravilima nacionalnih tijela za rješavanje sporova i da nisu štetne za daljnje postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta. U smjernicama bi se moglo uzeti u obzir značajke i poslovni model mrežnih operatora.***

- (28) Operatori bi trebali, **na zahtjev**, imati pristup minimalnim informacijama o fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima na području postavljanja. To će im omogućiti da učinkovito planiraju postavljanje **mreža vrlo velikog kapaciteta** i osiguraju najučinkovitiju upotrebu postojeće fizičke infrastrukture prikladne za uvođenje takvih mreža i planiranih građevinskih radova. Takve minimalne informacije preduvjet su za procjenu mogućnosti upotrebe postojeće fizičke infrastrukture ili koordinacije planiranih građevinskih radova na određenom području te za smanjenje štete na postojećoj fizičkoj infrastrukturi. S obzirom na broj uključenih dionika povezanih s javno i privatno financiranim građevinskim radovima, **prema potrebi**, te postojećom ili planiranom fizičkom infrastrukturu i kako bi se olakšao pristup tim informacijama u svim sektorima i izvan državnih granica, mrežni operatori i tijela javnog sektora na koje se primjenjuju obveze u pogledu transparentnosti **takve bi ažurirane** minimalne informacije trebali **smjestiti i u roku staviti na raspolaganje** putem jedinstvene informacijske točke. Time će se pojednostavniti upravljanje zahtjevima za pristup takvim informacijama i omogućiti operatorima da izraze interes za pristup fizičkoj infrastrukturi ili za koordinaciju građevinskih radova, za koje je vremensko planiranje od ključne važnosti. Minimalne informacije o planiranim građevinskim radovima trebale bi se **staviti na raspolaganje** putem jedinstvene informacijske točke čim te informacije postanu dostupne dotičnom mrežnom operatoru, a u svakom slučaju i ako su potrebne dozvole, najkasnije **dva** mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima. **Mrežni operatori i tijela javnog sektora koji podliježu obvezama transparentnosti mogli bi proaktivno i na dobrovoljnoj osnovi proširiti minimalne informacije koje su stavljene na raspolaganje na dodatne značajke kao u slučaju postojeće fizičke infrastrukture, informacije o razini popunjenosti fizičke infrastrukture, ako su dostupne, ili indikativne informacije o dostupnosti neosvijetljenih niti.**

- (29) Minimalne informacije trebale bi se odmah staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima kako bi operatori mogli podnijeti svoje zahtjeve za dostavu informacija. Jedinstvena informacijska točka ***mogla bi*** se sastojati od repozitorija informacija u elektroničkom obliku, na kojem se s pomoću digitalnih alata, kao što su internetske stranice, digitalne aplikacije i digitalne platforme, može pristupiti informacijama ***ili se informacije ondje mogu staviti na raspolaganje*** odnosno mogu se podnijeti zahtjevi putem interneta. Informacije koje se stavljaju na raspolaganje mogu biti ograničene kako bi se zajamčilo sigurnost i cjelovitost mreže, osobito kritične infrastrukture, i nacionalnu sigurnost odnosno kako bi se zaštitilo legitimne operativne i poslovne tajne. Informacije ne moraju biti pohranjene u okviru jedinstvene informacijske točke pod uvjetom da ***ona pruža međupoveznice*** na druge digitalne alate, kao što su internetski portali, digitalne platforme, ***baze podataka*** ili digitalne aplikacije, na kojima su te informacije pohranjene. ***U skladu s time mogu se predvidjeti različiti modeli za jedinstvenu informacijsku točku.*** Jedinstvena informacijska točka može pružati dodatne funkcionalnosti, kao što su pristup dodatnim informacijama ili potpora u postupku zahtjeva za pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili zahtjeva za koordinaciju građevinskih radova.

- (30) Povrh toga, ako je zahtjev opravdan, posebice ako je potreban za zajedničku upotrebu postojeće fizičke infrastrukture ili koordinaciju građevinskih radova, operatorima bi trebalo omogućiti da provode preglede na licu mjesta te da zahtijevaju informacije o planiranim građevinskim radovima pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima i ne dovodeći u pitanje zaštitne mjere donesene kako bi se osiguralo sigurnost i cjelovitost mreže te zaštitu povjerljivosti i operativnih i poslovnih tajni.
- (31) Trebalo bi poticati visoku transparentnost planiranih građevinskih radova putem jedinstvenih informacijskih točaka. To bi se moglo učiniti ■ preusmjeravanjem operatora na takve informacije kada su dostupne. Transparentnost **bi se mogla** postići i uvjetovanjem zahtjeva za izdavanje dozvole time da se **prvo** putem jedinstvene informacijske točke **na raspolaganje stave** informacije o planiranim građevinskim radovima.

- (32) Države članice zadržavaju diskrecijsko pravo da za funkcije jedinstvenih informacijskih točaka zaduže više od jednog nadležnog tijela, no ono ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost djelotvornog obavljanja tih funkcija. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, jedinstvena nacionalna digitalna ulazna točka sa zajedničkim korisničkim sučeljem trebala bi osigurati neometan pristup svim jedinstvenim informacijskim točkama elektroničkim putem. Jedinstvena informacijska točka trebala bi biti u potpunosti digitalizirana i omogućavati jednostavan pristup relevantnim digitalnim alatima. Mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora to bi omogućilo da ostvaruju svoja prava i ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi, što uključuje brz pristup minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima, elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te primjenjivim uvjetima i postupcima. U sklopu tih minimalnih informacija jedinstvena informacijska točka trebala bi omogućiti pristup georeferenciranim informacijama o lokaciji postojeće fizičke infrastrukture i planiranih građevinskih radova. Kako bi olakšale taj pristup, države članice trebale bi osigurati automatizirane digitalne alate za dostavljanje georeferenciranih informacija i alate za njihovu pretvorbu u podržane formate podataka. Takvi bi se alati mogli putem jedinstvene informacijske točke staviti na raspolaganje mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora odgovornima za dostavu tih informacija. Usto, ako su georeferencirani podaci o lokaciji dostupni putem drugih digitalnih alata, kao što je geoportal INSPIRE na temelju Direktive 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹⁴, jedinstvena informacijska točka mogla bi pružati jednostavan pristup tim informacijama.

¹⁴ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1).

- (33) Radi proporcionalnosti i sigurnosti, zahtjev za ***stavljanje na raspolaganje*** informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke ne mora se primjenjivati iz istih razloga na temelju kojih je opravdano odbijanje zahtjeva za pristup. Usto, ***stavljanje na raspolaganje*** informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke moglo bi, u vrlo specifičnim slučajevima, opteretiti mrežne operatore i tijela javnog sektora ili biti neproporcionalno. To bi se moglo dogoditi, na primjer, ako popis relevantne imovine i njezinih lokacija još nije dostupan, a izrada tog popisa bila bi vrlo skupa ili ako se na određenim područjima države članice ili za određenu specifičnu fizičku infrastrukturu očekuje vrlo malo zahtjeva za pristup. Ako se na temelju ■ analize troškova i koristi čini da je pružanje informacija neproporcionalno, mrežni operatori i tijela javnog sektora ne bi trebali biti obvezni ***staviti*** takve informacije ***na raspolaganje***. Države članice trebale bi provesti takvu ■ analizu troškova i koristi nakon savjetovanja s dionicima o potražnji za pristupom postojećoj fizičkoj infrastrukturi te bi tu bi analizu trebalo redovito ažurirati. Postupak savjetovanja i njegov ishod trebalo bi staviti ***na raspolaganje javnosti putem jedinstvene informacijske točke***.

- (34) Radi dosljednosti, nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke, nacionalna regulatorna tijela koja ispunjavaju svoje zadaće na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili druga nadležna tijela, kao što su nacionalna, regionalna ili lokalna tijela nadležna za katastar ili provedbu Direktive 2007/2/EZ, prema potrebi, trebala bi se međusobno savjetovati i surađivati. Svrha bi takve suradnje trebala biti svođenje na najmanju mjeru napora koje mrežni operatori i tijela javnog sektora, uključujući poduzeća određena kao poduzeća sa značajnom tržišnom snagom („operatori sa značajnom tržišnom snagom”), trebaju uložiti u ispunjavanje obveza o transparentnosti kako bi stavila na raspolaganje informacije o svojoj fizičkoj infrastrukturi. Ako je potreban drukčiji skup podataka o fizičkoj infrastrukturi operatora sa značajnom tržišnom snagom, takva bi suradnja trebala rezultirati uspostavljanjem korisnih međusobnih veza i sinergije između baze podataka o operatorima sa značajnom tržišnom snagom i jedinstvene informacijske točke te proporcionalne zajedničke prakse prikupljanja i pružanja podataka kako bi se dobili lako usporedivi rezultati. Suradnja bi trebala biti usmjerena i na olakšavanje pristupa informacijama o fizičkoj infrastrukturi s obzirom na nacionalne okolnosti. Ako se regulatorne obveze izmijene ili ukinu, strane na koje se te obveze primjenjuju trebale bi se moći dogovoriti o najboljim rješenjima za prilagodbu prikupljanja i pružanja podataka o fizičkoj infrastrukturi novim regulatornim zahtjevima.

- (35) **Države članice trebale bi moći odlučiti da** se obveza transparentnosti za koordinaciju građevinskih radova ne primjenjuje na **vrste** građevinskih radova **koje se odnose na nacionalnu kritičnu infrastrukturu** ili iz razloga nacionalne sigurnosti **kako su ih utvrdile države članice. Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori trebali bi moći odlučiti da se obveza transparentnosti za koordinaciju građevinskih radova ne odnosi na vrste građevinskih radova koje su ograničenog opsega kao ni na one iz izvanrednih razloga kako su ih utvrdile države članice.** To bi se moglo odnositi na građevinske radove koji se provode ako postoji opasnost za javnost uslijed procesa degradacije građevinskih objekata niskogradnje i povezanih instalacija uzrokovanih destruktivnim prirodnim ili ljudskim čimbenicima i koji su potrebni kako bi se zajamčila sigurnost tih objekata i instalacija ili osiguralo njihovo rušenje. Radi transparentnosti, države članice trebale bi putem jedinstvene informacijske točke **učiniti dostupnima** vrste građevinskih radova koje su obuhvaćene tim okolnostima ■ .
- (36) Kako bi se ostvarile znatne uštede, a smetnje za područje na kojem se postavljaju nove elektroničke komunikacijske mreže svele na najmanju mjeru, regulatorna ograničenja kojima se općenito sprečavaju pregovori između mrežnih operatora o sporazumima o koordinaciji građevinskih radova za postavljanje **mreža vrlo velikog kapaciteta** trebala bi biti zabranjena. Ako se građevinski radovi ne financiraju javnim sredstvima, ovom Uredbom ne bi trebalo dovesti u pitanje mogućnost da mrežni operatori sklapaju sporazume o koordinaciji građevinskih radova u skladu sa svojim planovima ulaganja, poslovnim planovima i željenim vremenskim rasporedom.

- (37) Države članice trebale bi maksimalno povećati učinkovitost rezultata građevinskih radova koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima, i to iskorištavanjem pozitivnih vanjskih učinaka tih radova u svim sektorima i pružanjem jednakih mogućnosti za zajedničku upotrebu dostupne i planirane fizičke infrastrukture radi postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta**. To ne bi trebalo negativno utjecati na glavnu svrhu građevinskih radova koji se financiraju javnim sredstvima. Međutim, mrežni operator koji izravno ili neizravno, primjerice putem podizvođača, izvodi te građevinske radove trebao bi udovoljiti pravodobnim i razumnim zahtjevima za koordiniranje postavljanja elemenata **mreža vrlo velikog kapaciteta** pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima. Na primjer, operator koji podnosi zahtjev trebao bi pokriti sve dodatne troškove, uključujući one uzrokovane kašnjenjima, i svesti izmjene izvornih planova na najmanju mjeru. Takvim se odredbama ne bi trebalo utjecati na pravo država članica da rezerviraju kapacitete za elektroničke komunikacijske mreže čak i kad nema konkretnih zahtjeva. Državama članicama to bi omogućilo da zadovolje buduću potražnju za fizičkom infrastrukturom i tako maksimalno povećaju vrijednost građevinskih radova ili da donose mjere kojima se slična prava koordinacije građevinskih radova dodjeljuju operatorima drugih vrsta mreža, kao što su prometne, plinske ili električne mreže.

- (38) U određenim slučajevima, osobito kad je riječ o postavljanju infrastrukture u ruralnim, udaljenim ili slabo naseljenim područjima, obveza koordinacije građevinskih radova mogla bi dovesti u pitanje financijsku održivost tog postavljanja i naposljetku destimulirati ulaganja koja se provode prema tržišnim uvjetima. Stoga bi se zahtjev poduzeću koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža za koordinaciju građevinskih radova mogao smatrati nerazumnim pod određenim okolnostima. To bi osobito moglo biti u slučaju kada poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i koje je podnijelo zahtjev nije izrazilo namjeru postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta** na tom području u obliku nove mreže, nadogradnje ili proširenja mreže, a postojala je prognoza ili poziv na iskazivanje namjere postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta** na utvrđenim područjima (na temelju članka 22. Direktive (EU) 2018/1972) ili je održano javno savjetovanje prema pravilima Unije o državnim potporama. Ako je takvih prognoza, poziva i/ili javnih savjetovanja bilo više, u obzir bi trebalo uzeti samo izostanak iskaza interesa u posljednjoj takvoj prigodi koja se odnosila na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordinaciju građevinskih radova. Kako bi postojala mogućnost pristupa postavljenoj infrastrukturi u budućnosti, poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje izvodi građevinske radove trebalo bi jamčiti da će postaviti fizičku infrastrukturu dovoljnog kapaciteta, uzimajući u obzir **zahtjeve za kapacitetima koje je iznijelo poduzeće koje je podnijelo zahtjev za koordinaciju građevinskih radova i smjernice** koje je pružio **BEREC u bliskoj suradnji s** Komisijom. Time se ne dovode u pitanje pravila i uvjeti povezani s dodjelom javnih sredstava ni primjena pravila o državnim potporama.

- (39) *Države članice trebale bi moći odlučiti da neće primjenjivati odredbe ove Uredbe o koordinaciji građevinskih radova, uključujući transparentnost, na građevinske radove koji su ograničenog opsega, primjerice u smislu vrijednosti, veličine ili trajanja. To bi se, primjerice, moglo odnositi na građevinske radove u trajanju kraćem od određenog broja sati ili dana, uz upotrebu minimalno invazivnih tehnika kao što je iskop mikrorova (engl. microtrenching) ili u izvanrednim slučajevima.*
- (40) Kako bi se osigurala dosljednost pristupa, *uzimajući pritom u obzir različite situacije u državama članicama, BEREC bi, u bliskoj suradnji s Komisijom, u roku od 18 mjeseci od stupanja na snagu trebao pružiti smjernice o primjeni odredaba o koordinaciji građevinskih radova.*
- (41) Djelotvorna koordinacija može doprinijeti smanjenju troškova i kašnjenja te poteškoća u postavljanju koje mogu uzrokovati problemi na licu mjesta. Jedan od primjera u kojima koordinacija građevinskih radova može donijeti jasne koristi jesu međusektorski projekti, *među ostalim, ali ne isključivo, oni u okviru transeuropske energetske mreže (TEN-E) i transeuropske prometne mreže (TEN-T), primjerice* postavljanje 5G koridora duž prometnih pravaca, kao što su ceste, željezničke pruge i unutarnji plovni putovi. Ti projekti često mogu zahtijevati i koordinirano ili zajedničko projektiranje na temelju rane suradnje sudionika projekta. Strane se u okviru zajedničkog projektiranja mogu unaprijed dogovoriti o načinima postavljanja fizičke infrastrukture te o tehnologiji i opremi koja će se koristiti, prije koordinacije građevinskih radova. Stoga zahtjev za koordinaciju građevinskih radova treba podnijeti što prije.

- (42) Kako bi se zaštitili opći interesi Unije i država članica, za postavljanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogu biti nužne razne dozvole. To mogu biti dozvole za kopanje, građevinske dozvole, urbanističke suglasnosti, okolišne i druge dozvole te pravo puta. Broj dozvola i prava puta potrebnih za postavljanje različitih vrsta elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme te lokalne okolnosti postavljanja mogli bi uključivati primjenu različitih postupaka i uvjeta, što može uzrokovati poteškoće u postavljanju mreže. Stoga bi, kako bi se olakšalo postavljanje, sva pravila o primjenjivim uvjetima i postupcima za izdavanje dozvola i dodjelu prava puta trebalo pojednostavniti i uskladiti na nacionalnoj razini *u mjeri u kojoj je to moguće*, uz očuvanje prava svakog nadležnog tijela da bude uključeno i da zadrži svoje ovlasti odlučivanja u skladu s načelom supsidijarnosti. **Relevantna nadležna tijela** trebala bi putem jedinstvenih informacijskih točaka **staviti** na raspolaganje informacije o postupcima i općim uvjetima koji se primjenjuju za izdavanje dozvola za građevinske radove i dodjelu prava puta. To bi moglo smanjiti složenost i povećati djelotvornost i transparentnost za sve operatore, osobito za nove sudionike na tržištu i manje operatore koji još nisu aktivni na danom području. Usto, operatori bi trebali imati pravo podnijeti zahtjeve za dozvole i dodjelu prava puta u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke. Ta bi poduzeća trebala moći u elektroničkom obliku i preuzeti informacije o statusu svojih zahtjeva i o tome jesu li ti zahtjevi odobreni ili odbijeni.

- (43) Postupci izdavanja dozvola ne bi trebali **biti neopravdana** zapreka ulaganjima niti štetiti unutarnjem tržištu. Države članice stoga bi se trebale pobrinuti za to da odluka o izdavanju ili odbijanju dozvola za postavljanje elemenata **mreža vrlo velikog kapaciteta** ili povezane opreme bude dostupna u roku od četiri mjeseca od datuma primitka **zahtjeva za dozvolu ili roka utvrđenog nacionalnim pravom, ovisno o tome što je kraće. Države članice potiču se da u svoje nacionalno zakonodavstvo uvedu odredbe za nadležna tijela za odobravanje ili odbijanje dozvola brže nego što je propisano zakonom.** Time se ne dovode u pitanje drugi konkretni rokovi ili obveze koji su propisani za pravilnu provedbu postupka, koji se primjenjuju na postupak izdavanja dozvola u skladu s nacionalnim pravom ili pravom Unije. Nadležna tijela ne bi trebala ograničavati niti ometati postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme niti ga činiti ekonomski manje privlačnim. Točnije, ona ne bi trebala sprečavati istodobnu provedbu postupaka izdavanja dozvola i dodjele prava puta, ako je to moguće, niti od operatora zahtijevati ishođenje jedne vrste odobrenja prije nego što mogu podnijeti zahtjev za druge vrste odobrenja. Nadležna tijela trebala bi obrazložiti svako odbijanje izdavanja dozvola ili dodjele prava puta u svojoj nadležnosti na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih uvjeta.

- (44) Kako bi se izbjegla nepotrebna kašnjenja, nadležna tijela **trebala bi** utvrditi potpunost zahtjeva za dozvolu u roku od **20 radnih** dana od datuma **primitka**. **Ako nadležno tijelo zaključi da zahtjev za dozvolu nije potpun, trebalo bi pozvati** podnositelja zahtjeva da u tom roku dostavi sve informacije koje nedostaju. Radi jednakosti postupanja i transparentnosti, nadležna tijela **trebala bi moći** smatrati **nedopuštenima zahtjeve** za dozvolu za građevinske radove ako minimalne informacije potrebne na temelju ove Uredbe nisu stavljene na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke **najkasnije dva** mjeseca prije podnošenja prvog zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima. Ako su, uz dozvole, za postavljanje elemenata **mreža vrlo velikog kapaciteta** potrebna prava puta, nadležna tijela trebala bi, odstupajući od članka 43. Direktive (EU) 2018/1972, dodijeliti takva prava puta u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva, **osim u slučajevima izvlaštenja**. Ostala prava puta koja nisu potrebna u vezi s dozvolama za građevinske radove trebala bi se i dalje dodjeljivati u roku od šest mjeseci u skladu s člankom 43. Direktive (EU) 2018/1972. ■

- (45) *Kako bi se ubrzalo postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta uz istodobno smanjenje administrativnog opterećenja za tijela koja izdaju dozvole, određene vrste građevinskih radova, poput građevinskih radova malih razmjera, ne bi trebale podlijevati prethodnoj dozvoli. Radi transparentnosti i pravne sigurnosti države članice trebale bi utvrditi te vrste radova i staviti informacije na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke. Izuzeća od bilo kojeg postupka izdavanja dozvola mogla bi se pod određenim utvrđenim uvjetima primjenjivati na različite kategorije infrastrukture (kao što su stupovi, antene, motke i podzemne cijevi). Mogla bi se primjenjivati i na tehničke nadogradnje postojećih instalacija, radove održavanja i građevinske radove malih razmjera, kao što je iskop mikrorovova. Dozvole bi se i dalje mogle zahtijevati za građevinske radove malih razmjera za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti ili zbog javne sigurnosti, obrane, sigurnosti, okoliša ili javnog zdravlja odnosno radi zaštite kritične infrastrukture. Države članice trebale bi utvrditi te kategorije i radi transparentnosti objaviti odstupanja putem jedinstvene informacijske točke. Kako bi nadležna tijela mogla procijeniti jesu li planirani radovi obuhvaćeni odstupanjima, bile bi im potrebne minimalne informacije kao što su informacije o početku i trajanju radova. Iz tog bi razloga države članice trebale biti u mogućnosti od dotičnog operatora zahtijevati da obavijesti nadležna tijela o svojoj namjeri da započne s građevinskim radovima putem izjave koja uključuje minimalne informacije.*

- (46) Kako bi se, u skladu s određenim novim i dobrim inicijativama administrativne prakse na nacionalnoj razini, postupci izdavanja takvih dozvola dovršili u razumnim rokovima, potrebno je ustanoviti načela za administrativno pojednostavnjenje, što bi, *među ostalim*, trebalo uključivati ograničenje obveze ishoda prethodnog odobrenja na slučajeve u kojima je ono nužno i uvođenje prešutnog odobrenja nadležnih tijela u slučaju isteka određenog razdoblja. *Države članice trebale bi moći odstupiti od odredbe o prešutnom odobrenju ako operatoru na raspolaganje stave alternativni pravni lijek za neusklađenost nadležnog tijela s rokom za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole utvrđenim pravom Unije ili nacionalnim pravom. Takav alternativni pravni lijek trebao bi uključivati mehanizam kojim se operatoru omogućuje da zatraži naknadu štete koja je nastala zbog kašnjenja u postupku ili mogućnost upućivanja predmeta sudu ili nadzornom tijelu, čemu bi, ako operator to zatraži, trebao prethoditi sastanak s nadležnim tijelom. Usto bi države članice trebale moći zadržati ili uvesti pojednostavnjeni postupak izdavanja odobrenja za postupke komunikacije koji mogu postojati u okviru nacionalnog prava, a koji se primjenjuju na uvođenje bilo kojeg elementa mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Ako države članice odstupe od primjene odredbe o prešutnom odobrenju, trebale bi osigurati da se, zajedno s alternativnim pravnim lijekovima koje one pružaju i ne dovodeći ih u pitanje, na zahtjev operatora ili nadležnog tijela organizira sastanak mirenja. Takav bi se sastanak trebao organizirati bez nepotrebne odgode, kako bi se olakšalo donošenje odluke o dozvoli. Taj će sastanak osobito biti prilika da se, prema potrebi uz sudjelovanje drugih zainteresiranih strana ili relevantnih tijela, utvrde sve dodatne informacije, kao i moguće prilagodbe projekta. Države članice i dalje bi mogle uvesti ili zadržati bilo koju drugu alternativnu mjeru kako bi osigurale da nadležna tijela poštuju rok za izdavanje ili odbijanje izdavanja dozvola.*

- (47) Kako bi se olakšalo postavljanje elemenata *mreža vrlo velikog kapaciteta*, sve naknade povezane s određenom dozvolom, osim s pravom puta, trebale bi biti ograničene na administrativne troškove povezane s obradom zahtjeva za dozvolu u skladu s načelima utvrđenima u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972. Kad je riječ o pravu puta, primjenjuju se članci 42. i 43. Direktive (EU) 2018/1972.

- (48) Za ostvarenje ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481 do 2030. svi krajnji korisnici na fiksnim lokacijama moraju biti pokriveni gigabitnom mrežom do zaključne točke mreže, a sva naseljena područja mrežama velike brzine sljedeće generacije s ***performansama*** barem ***na razini 5G*** u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Trebalo bi olakšati dovođenje gigabitnih mreža do krajnjeg korisnika, ponajprije fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije. Dodatni troškovi ugradnje malih cijevi za vrijeme gradnje zgrade su niski, a opremanje zgrada gigabitnom infrastrukturom može činiti znatan dio troška postavljanja gigabitne mreže. Stoga bi sve nove zgrade ili zgrade koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi trebale biti opremljene fizičkom infrastrukturom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, što bi omogućilo povezivanje krajnjih korisnika gigabitnim brzinama, ***ako se time nerazmjerno ne povećavaju troškovi radova na obnovi i ako je to tehnički izvedivo***. Nove višestambene zgrade i višestambene zgrade koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi trebale bi biti opremljene i pristupnom točkom, ***lako*** dostupnom poduzetnicima koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, ***ako se time nerazmjerno ne povećavaju troškovi opsežnih radova na obnovi i ako je to tehnički izvedivo***. Nadalje, graditelji bi trebali predvidjeti prazne cijevi od svakog stana do pristupne točke u višestambenoj zgradi ili izvan nje, ***uz istodobno omogućivanje priključaka do zaključnih točaka mreže ili, u državama članicama u kojima je u skladu s nacionalnim pravom zaključna točka mreže postavljena izvan određene lokacije krajnjeg korisnika, do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje na javnu mrežu***. Opsežni radovi na obnovi postojećih zgrada na lokaciji krajnjeg korisnika radi povećanja energetske učinkovitosti na temelju Direktive 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća¹⁵ prilika su za njihovo opremanje fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i, za višestambene zgrade, pristupnom točkom.

¹⁵ Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetskeim svojstvima zgrada (SL L 153, 18.6.2010., str. 13.).

- (49) *Pristupna točka može biti posebno korisna operatoru za pristup zgradi, osobito u slučaju višestambenih zgrada, jer ta fizička točka može objediniti ožičenje koje povezuje određene lokacije krajnjeg korisnika. Kako bi se unaprijedilo tržišno natjecanje omogućivanjem više od jednog poduzeća da pruža usluge krajnjim korisnicima, važno je da pristupne točke koje opslužuju nove višestambene zgrade i višestambene zgrade koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi budu lako dostupne većem broju operatora, bez pretjeranih napora.*
- (50) *Odredbe koje se odnose na fizičku infrastrukturu unutar zgrade namijenjenu za postavljanje svjetlovodne instalacije unutar zgrade, pristupnu točku i žičane instalacije unutar zgrade ne isključuju prisutnost druge vrste tehnologije unutar iste fizičke infrastrukture unutar zgrade. Te odredbe ne bi trebale utjecati na pravo vlasnika zgrade da, uz svjetlovodnu instalaciju unutar zgrade, zgradu opremi i dodatnom fizičkom infrastrukturom unutar zgrade koja uz svjetlovodne ili druge elemente elektroničkih komunikacijskih mreža može smjestiti i žičane instalacije.*

- (51) Mogućnost opremanja zgrade fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom ili svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade može se smatrati neproporcionalnom u smislu troškova, osobito u slučaju novih jednostambenih zgrada ili zgrada koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi. Procjena se može temeljiti na objektivnim razlozima kao što su specifične procjene troškova, ekonomski razlozi povezani s lokacijom, ■ očuvanje baštine ili okolišni razlozi (na primjer za određene kategorije spomenika).
- (52) Za potencijalne kupce i zakupnike ***bilo bi korisno znati*** koje su zgrade opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade pa se na njima može znatno uštedjeti na troškovima. Također bi trebalo poticati prilagođenost zgrada svjetlovodnim mrežama. ***Zgrade opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade stoga bi bile prihvatljive, na dobrovoljnoj osnovi i u skladu s postupcima koje su utvrdile države članice, za dobivanje oznake „namijenjena za svjetlovodnu instalaciju”, ako su države članice odlučile uvesti takvu oznaku.***

- (53) Poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje postavljaju gigabitne mreže na određenom području mogla bi ostvariti znatnu ekonomiju razmjera ako bi mogla završiti svoju mrežu u pristupnoj točki ■ korištenjem postojeće fizičke infrastrukture i vraćanjem zahvaćenog područja u prvobitno stanje. To bi trebalo biti moguće bez obzira na to je li pretplatnik u tom trenutku izrazio interes za uslugu i pod uvjetom da se utjecaj na privatno vlasništvo svede na najmanju moguću mjeru, ***bez nepotrebnog zadiranja u pravo vlasništva***. Nakon što se mreža dovede do pristupne točke, povezivanje dodatnog potrošača moguće je po znatno nižoj cijeni, osobito uz pristup postojećem vertikalnom segmentu za postavljanje svjetlovodne instalacije unutar zgrade. Taj je cilj ispunjen i ako je sama zgrada već opremljena gigabitnom mrežom kojoj pristup ima, pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža koji u toj zgradi ima aktivnog pretplatnika. To bi osobito mogao biti slučaj u državama članicama koje su poduzele mjere na temelju članka 44. Direktive (EU) 2018/1972. ***Poduzeća koja pružaju ili su ovlaštena za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža trebala bi, u mjeri u kojoj je to moguće, ukloniti elemente svoje mreže, kao što su zastarjeli kabeli i oprema, i nakon raskida ugovora s pretplatnikom vratiti zahvaćeno područje u prvobitno stanje.***

- (54) Kako bi se doprinijelo dostupnosti gigabitnih mreža krajnjim korisnicima, nove i opsežno obnovljene zgrade trebale bi biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i, kad je riječ o višestambenim zgradama, pristupnom točkom. Države članice trebale bi imati određeni stupanj fleksibilnosti u ostvarivanju tog cilja. Ovom se Direktivom stoga ne nastoje uskladiti pravila o povezanim troškovima, uključujući naknadu troškova opremanja zgrada fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i pristupnom točkom.
- (55) U skladu s načelom supsidijarnosti i kako bi se u obzir uzele nacionalne okolnosti, države članice trebale bi donijeti norme ili tehničke specifikacije potrebne za opremanje novih zgrada ili zgrada koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, a novih višestambenih zgrada ili višestambenih zgrada koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi pristupnom točkom. Tim bi se normama ili tehničkim specifikacijama trebalo utvrditi barem sljedeće: specifikacije pristupne točke zgrade, specifikacije svjetlovodnog sučelja, specifikacije kabela, specifikacije utičnice, specifikacije *zdenaca* ili mikrocijevi, tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima, najmanji polumjer savijanja. ***Države članice trebale bi osigurati usklađenost s tim potrebnim normama ili tehničkim specifikacijama. Kako bi dokazale takvu usklađenost, države članice trebale bi uspostaviti postupke koji bi mogli uključivati pregled na licu mjesta zgrada ili njihova reprezentativnog uzorka.*** Povrh toga, kako bi se izbjeglo povećanje birokratskog opterećenja zbog *tih postupaka* uspostavljenih na temelju ove Uredbe, države članice u obzir bi trebale uzeti postupovne zahtjeve koji se primjenjuju na *postupke* na temelju Direktive 2010/31/EU i usto, ***ako je to primjenjivo***, razmotriti mogućnost istodobnog podnošenja zahtjeva u okviru obje vrste postupaka.

- (56) Imajući u vidu društvene prednosti digitalnog uključivanja i uzimajući u obzir rentabilnost postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta**, ondje gdje nema ni pasivne ni aktivne infrastrukture namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije za prostorije krajnjih korisnika ni alternative pružanju **mreža vrlo velikog kapaciteta** pretplatniku, svaki **pružatelj** usluga javnih elektroničkih komunikacijskih **mreža** trebao bi imati pravo završiti svoju mrežu u privatnoj prostoriji o vlastitom trošku, pod uvjetom da utjecaj na privatno vlasništvo **nepotrebno ne zadire u pravo vlasništva te da se** svede na najmanju moguću mjeru, primjerice, ako je moguće, ponovnom upotrebom postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade ili vraćanjem zahvaćenih područja u prvobitno stanje.
- (57) Zahtjevi za pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade trebali bi biti obuhvaćeni područjem primjene ove Uredbe, a zahtjev za pristup svjetlovodnoj instalaciji unutar zgrade područjem primjene Direktive (EU) 2018/1972. ■

- (58) Kako bi pristupi bili usklađeni, *uzimajući u obzir različitu situaciju u državama članicama, BEREC bi u bliskoj suradnji s Komisijom u roku od 18 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe trebao objaviti smjernice o uvjetima pristupa fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, među ostalim o primjeni poštenih i razumnih uvjeta te o kriterijima koje nacionalna tijela za rješavanje sporova trebaju slijediti pri rješavanju sporova.* Pri pripremi uputa trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika, a *posebno* nacionalnih tijela za rješavanje sporova kako bi se na najbolji mogu način osiguralo da se tim *smjernicama ne narušavaju dobro utvrđena načela, da se njima ne krše postupovna pravila nacionalnih tijela za rješavanje sporova i da nisu štetne za daljnje uvođenje mreže vrlo velikog kapaciteta. Uzimajući u obzir razinu fleksibilnosti koja je državama članicama odobrena u primjeni tih odredaba te kako bi bile učinkovite, BEREC-ove smjernice trebale bi pružiti odgovarajuću razinu granularnosti.*

- (59) Radi modernizacije i povećanja prilagodljivosti administrativnih postupaka te smanjenja troškova postupaka za postavljanje ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** i skraćanja vremena koje se troši na njih, usluge jedinstvenih informacijskih točaka trebale bi se u cijelosti pružati putem interneta. U tu bi svrhu jedinstvene informacijske točke trebale omogućivati jednostavan pristup potrebnim digitalnim alatima kao što su internetski portali, ***baze podataka***, digitalne platforme i aplikacije. Ti bi alati trebali omogućivati učinkovit pristup minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima te osigurati mogućnost zahtijevanja informacija. Trebali bi omogućivati i pristup elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te povezanim informacijama o primjenjivim uvjetima i postupcima. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, sve bi trebale biti lako i neometano dostupne elektroničkim sredstvima putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke. Ta ulazna točka trebala bi imati zajedničko korisničko sučelje za pristup jedinstvenim internetskim informacijskim točkama. Jedinstvena nacionalna digitalna ulazna točka trebala bi olakšati interakciju između operatora i nadležnih tijela koja obavljaju funkcije jedinstvenih informacijskih točaka.

- (60) Državama članicama trebalo bi omogućiti da za obavljanje funkcija jedinstvene informacijske točke upotrebljavaju i, prema potrebi, poboljšaju digitalne alate, primjerice internetske portale, **baze podataka**, digitalne platforme i aplikacije, koji su već možda dostupni na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini pod uvjetom da ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi. To uključuje pristup putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke i dostupnost svih funkcionalnosti utvrđenih u ovoj Uredbi. Radi poštovanja načela „samo jednom”, smanjenja količine podataka i točnosti podataka, državama članicama trebalo bi omogućiti da, prema potrebi, integriraju više digitalnih platformi, **baza podataka** ili aplikacija na koje se oslanjaju jedinstvene informacijske točke. Primjerice, digitalne platforme, **baze podataka** ili aplikacije na koje se jedinstvene informacijske točke oslanjaju kad je riječ o postojećoj fizičkoj infrastrukturi mogle bi biti međusobno povezane ili potpuno ili djelomično integrirane s onima za planirane građevinske radove i izdavanje dozvola. ***Kako bi se izbjeglo udvostručavanje i osigurala neometana integracija, države članice mogle bi provesti procjenu već postojećih digitalnih alata na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te bi se pri osmišljavanju jedinstvenih informacijskih točaka trebale naslanjati na najbolje prakse.***

- (61) Kako bi jedinstvene informacijske točke propisane ovom Uredbom bile djelotvorne, države članice trebale bi osigurati odgovarajuće resurse i lako dostupne relevantne informacije o određenom zemljopisnom području. Informacije bi trebale biti dovoljno detaljne da se maksimalno poveća učinkovitost s obzirom na dodijeljene zadaće, među ostalim u lokalnom katastru. U tom smislu države članice mogle bi razmotriti moguću sinergiju i ekonomije razmjera s jedinstvenim kontaktnim točkama u smislu članka 6. Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹⁶ i druga planirana ili postojeća rješenja e-uprave s ciljem da se iskoriste postojeće strukture i ostvare maksimalne koristi za krajnje korisnike. Na sličan bi način jedinstveni digitalni pristupnik uspostavljen Uredbom (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁷ trebao biti povezan s jedinstvenim informacijskim točkama.

¹⁶ Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu (SL L 376, 27.12.2006., str. 36.).

¹⁷ Uredba (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. listopada 2018. o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 (SL L 295, 21.11.2018., str. 1.).

- (62) Troškovi uspostave jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke, jedinstvenih informacijskih točaka i digitalnih alata potrebnih za usklađivanje s odredbama ove Uredbe mogli bi biti potpuno ili djelomično prihvatljivi za financijsku potporu iz fondova Unije, primjerice u okviru specifičnog cilja Europskog fonda za regionalni razvoj: konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe te regionalne povezanosti IKT-a¹⁸; specifičnog cilja programa Digitalna Europa¹⁹: uvođenje i najbolja uporaba digitalnih kapaciteta te interoperabilnost te u okviru stupova Mehanizma za oporavak i otpornost²⁰: digitalna transformacija i pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira s jakim malim i srednjim poduzećima, pod uvjetom da su u skladu s ciljevima i kriterijima prihvatljivosti iz tih fondova.

¹⁸ Članak 3. stavka 1. točka (a) Uredbe (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60.).

¹⁹ Članak 8. Uredbe (EU) 2021/694 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi programa Digitalna Europa te o stavljanju izvan snage Odluke (EU) 2015/2240 (SL L 166, 11.5.2021., str. 1.).

²⁰ Članak 3. Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (63) U slučaju neslaganja o tehničkim i komercijalnim uvjetima tijekom komercijalnih pregovora o pristupu fizičkoj infrastrukturi ili koordinaciji građevinskih radova, svaka stranka trebala bi moći zatražiti od nacionalnog tijela za rješavanje sporova da strankama nametne rješenje kako bi se izbjeglo neopravdano odbijanje zahtjeva ili postavljanje nerazumnih uvjeta. Pri utvrđivanju cijena za odobravanje pristupa postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili podjele troškova koordiniranih građevinskih radova, tijelo za rješavanje sporova trebalo bi se pobrinuti da pružatelj pristupa i mrežni operatori koji planiraju građevinske radove imaju poštenu priliku da im se nadoknade troškovi pružanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranja planiranih građevinskih radova. Pritom bi trebalo uzeti u obzir odgovarajuće **BEREC-ove smjernice**, eventualne posebne nacionalne uvjete i uspostavljene tarifne strukture te sve prethodne obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo. Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi uzeti u obzir i učinak zatraženog pristupa ili koordinacije planiranih građevinskih radova na poslovni plan pružatelja pristupa ili mrežnih operatora koji planiraju građevinske radove, uključujući ulaganja koja su proveli ili planiraju, posebice u fizičku infrastrukturu na koju se zahtjev odnosi.

- (64) Kako bi se izbjegla kašnjenja u postavljanju mreže, nacionalno tijelo za rješavanje sporova trebalo bi sporove rješavati pravodobno, a u svakom slučaju u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora ako se spor odnosi na pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi i u roku od jednog mjeseca ako se odnosi na transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture, koordinaciju planiranih građevinskih radova i transparentnost planiranih građevinskih radova. Izvanredne okolnosti koje opravdavaju kašnjenje u rješavanju spora mogle bi biti izvan kontrole tijela za rješavanje sporova, kao što su nedostatne informacije ili dokumentacija koji su potrebni za donošenje odluke, uključujući mišljenja drugih nadležnih tijela s kojima se treba savjetovati ili velika složenost predmeta.
- (65) Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi imati ovlast obvezujućom odlukom rješavati sporove o pristupu fizičkoj infrastrukturi, planiranim građevinskim radovima radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta ili informacijama o njima. U svakom slučaju, odlukama takvog tijela ne bi se trebala dovoditi u pitanje mogućnost bilo koje stranke da uputi predmet sudu ili da prije formalnog rješavanja sporova ili usporedno s njim primijeni mehanizam mirenja, primjerice u obliku posredovanja ili dodatnog kruga razgovora. ***Kako bi se osigurala transparentnost i predvidljivost mehanizama za rješavanje sporova, pospješila njihova provedba i poboljšalo povjerenje u njih, nacionalna tijela za rješavanje sporova trebala bi objaviti svoju odluku poštujući načela povjerljivosti i poslovnih tajni, a jedinstvene informacijske točke trebale bi osigurati pristup tim odlukama.***

- (66) ***Odredbe Direktive 2014/61/EU o rješavanju sporova i dalje se primjenjuju na sve postupke rješavanja sporova pokrenute na temelju te direktive.***
- (67) U skladu s načelom supsidijarnosti, ovom se Uredbom ne bi trebala dovesti u pitanje mogućnost država članica da regulatorne zadaće dodijeli nadležnim tijelima koja su najprikladnija za njihovo obavljanje u skladu s nacionalnim ustavnim sustavom dodjele nadležnosti i ovlasti te sa zahtjevima utvrđenima u ovoj Uredbi. Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje, državama članicama trebalo bi dopustiti da imenuju postojeće tijelo ili zadrže nadležna tijela koja su već imenovana u skladu s Direktivom 2014/61/EU. Informacije o zadaćama dodijeljenima nadležnom tijelu ili tijelima trebalo bi staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke te ih dostaviti Komisiji, osim ako je to već učinjeno u skladu s Direktivom 2014/61/EU. Diskrecijsko pravo da za funkcije jedinstvene informacijske točke zaduže više od jednog nadležnog tijela, koje države članice zadržavaju, ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost djelotvornog obavljanja tih funkcija.
- (68) Imenovano nacionalno tijelo za rješavanje sporova i nadležno tijelo koje obavlja funkcije jedinstvene informacijske točke trebali bi osigurati nepristranost, neovisnost i strukturnu podjelu u odnosu na uključene strane, nepristrano, transparentno i pravodobno provoditi svoje ovlasti te imati odgovarajuće kompetencije i resurse. ***Nacionalna tijela za rješavanje sporova trebala bi djelovati neovisno i objektivno i ne tražiti niti primati upute od bilo kojeg drugog tijela kada odlučuju o sporovima koji su im podneseni.***

- (69) Države članice trebale bi propisati odgovarajuće, djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće sankcije za neusklađenost s ovom Uredbom ili s obvezujućom odlukom koju su donijela nadležna tijela, uključujući slučajeve kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora namjerno ili u velikoj mjeri i nemarno pruža obmanjujuće, pogrešne ili nepotpune informacije putem jedinstvene informacijske točke.
- (70) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe kojima se nastoji olakšati postavljanje fizičke infrastrukture pogodne za ***mreže vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji, i to na način na kojim se promiče unutarnje tržište***, ne mogu dostatno ostvariti države članice zbog trajno prisutnih različitih pristupa te sporog i nedjelotvornog prenošenja Direktive 2014/61/EU, nego se zbog opsega postavljanja mreža i potrebnog ulaganja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (71) ***Ovom Uredbom ne dovodi se u pitanje odgovornost država članica za zaštitu nacionalne sigurnosti ili njihove ovlasti za zaštitu drugih ključnih državnih funkcija, osobito kada je riječ o javnoj sigurnosti, teritorijalnoj cjelovitosti i održavanju javnog poretka.***

- (72) Ovom se Uredbom poštuju temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima. Njome se osobito nastoji postići puno poštovanje prava na privatni život i zaštitu poslovnih tajni, slobode poduzetništva, prava vlasništva i prava na djelotvoran pravni lijek. Ova se Uredba mora primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima.
- (73) Ova Uredba sadržava odredbe koje obuhvaćaju sva bitna područja obuhvaćena Direktivom 2014/61/EU, koju bi stoga trebalo staviti izvan snage. ***Međutim, s obzirom na odgodu početka primjene nekih pravila o transparentnosti, postupcima izdavanja dozvola, fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade i digitalizaciji jedinstvenih informacijskih točaka, neka pravila utvrđena u Direktivi 2014/61/EU trebala bi ostati na snazi dok se odgovarajuća pravila iz ove Uredbe ne počnu primjenjivati. Primjerice, mrežni operatori i tijela javnog sektora trebali bi i dalje biti obvezni, kako je predviđeno u članku 4. stavcima 2. i 3. i članku 4. stavku 4. prvoj rečenici Direktive 2014/61/EU, da putem jedinstvene informacijske točke na raspolaganje stave informacije o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, kako bi se tim informacijama moglo odmah pristupiti dok se ne počnu primjenjivati relevantne odredbe ove Uredbe.***

- (74) Razdobljem od **osamnaest** mjeseci između **datuma** stupanja na snagu i primjene ove **Uredbe** državama članicama nastoji se dati dovoljno vremena da se pobrinu da njihovo nacionalno zakonodavstvo ne sadržava nikakve prepreke jedinstvenoj i učinkovitoj primjeni ove Uredbe. **Odstupajući od tog datuma početka primjene, kako bi se državama članicama osiguralo dovoljno vremena za uspostavu novih sustava i usklađivanje s novim pravilima uvedenima ovom Uredbom, neka pravila o transparentnosti u pogledu postojeće fizičke infrastrukture i planiranih građevinskih radova, digitalizaciji jedinstvenih informacijskih točaka i njihovoj ulozi u pojednostavnjenju postupaka izdavanja dozvola te o fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, trebala bi se primjenjivati u kasnijoj fazi. Na primjer, obveza opremanja novih i opsežno obnovljenih zgrada fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije unutar zgrade, i svjetlovodnom instalacijom trebala bi postati obvezna 21 mjesec nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe, a tijela javnog sektora bi 24 mjeseca nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku na raspolaganje trebala staviti informacije o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, dok bi se ista obveza i dalje trebala primjenjivati na mrežne operatore kako se već primjenjuje u skladu s Direktivom 2014/61/EU. Osim toga, iako je za odredbe o transparentnosti koje se odnose na minimalne informacije o planiranim građevinskim radovima, uključujući georeferenciranu lokaciju, potrebno dulje razdoblje, od najviše 24 mjeseca nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe, kako bi se državama članicama omogućilo da osiguraju da relevantne jedinstvene informacijske točke na raspolaganje stavljaju odgovarajuće digitalne alate, postojeće jedinstvene informacijske točke i dalje će se upotrebljavati na temelju članka 6. stavaka 1., 2. i 3. Direktive 2014/61/EU. Isto vrijedi i za relevantne iznimke utvrđene u državama članicama u skladu s člankom 6. stavkom 5. Direktive 2014/61/EU.** Države članice trebaju povući nacionalne odredbe koje se preklapaju ili su u suprotnosti s ovom Uredbom do početka primjene svake odredbe. Kad je riječ o donošenju novog zakonodavstva u tom razdoblju, iz članka 4. stavka 3. UEU-a proizlazi da države članice imaju obvezu lojalne suradnje tako da ne poduzimaju radnje koje bi bile u suprotnosti s budućim pravnim pravilima Unije.

(75) *Uredbom (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća²¹ uvedene su, među ostalim, i izmjenom Uredbe (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća²², mjere kojima se uređuju maloprodajne cijene za komunikacije unutar EU-a. Mjerama se nastoji osigurati da se potrošačima ne naplaćuju prekomjerne cijene za brojevno utemeljene interpersonalne komunikacije iz države članice njihova domaćeg pružatelja usluga prema bilo kojem broju u nepokretnoj ili pokretnoj mreži u drugoj državi članici. U skladu s načelom proporcionalnosti, mjere nisu prešle ono što je bilo potrebno za ostvarivanje tih ciljeva. Mjere su stupile na snagu 15. svibnja 2019. na razdoblje od pet godina do 14. svibnja 2024. Konkretno, Uredbom (EU) 2018/1971 uvedene su definicije reguliranih komunikacija unutar EU-a i brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacija u Uredbi (EU) 2015/2120 i izmijenjena je Uredba (EU) 2015/2120 utvrđivanjem maloprodajnih naknada za komunikacije unutar EU-a i propisivanjem isteka tih maloprodajnih naknada 14. svibnja 2024.*

²¹ Uredba (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o osnivanju Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) i Agencije za potporu BEREC-u (Ured BEREC-a), izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1211/2009 (SL L 321, 17.12.2018., str. 1.).

²² Uredba (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o utvrđivanju mjera u vezi s pristupom otvorenom internetu te o izmjeni Direktive 2002/22/EZ o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama i Uredbe (EU) br. 531/2012 o roamingu u javnim pokretnim komunikacijskim mrežama u Uniji (SL L 310, 26.11.2015., str. 1.).

- (76) *Gornje granice maloprodajnih cijena, koje su stupile na snagu u svim državama članicama 15. svibnja 2019., utvrđene su na razini kojom se pružateljima javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga omogućilo da nadoknade svoje troškove, čime se osigurala proporcionalna intervencija na tržištu pokretnih i nepokretnih komunikacija. Osim toga, nacionalna regulatorna tijela bila su i još su uvijek ovlaštena odobriti odstupanje na zahtjev pružatelja javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga u slučaju da mjere znatno više utječu na njega nego na većinu drugih pružatelja u Uniji.*

(77) *Komisija je 15. svibnja 2023. objavila radni dokument službi Komisije o primjeni odredaba Uredbe (EU) 2018/1971 o komunikacijama unutar EU-a, zajedno s izvješćem Eurobarometra o istraživanju u pogledu međunarodnih komunikacija unutar Unije („izvješće Eurobarometra za 2022.”). Komisija je procijenila učinak mjera na temelju stalnog praćenja provedbe pravila i razmjena s dionicima te uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a o uredbi o komunikacijama unutar EU-a („mišljenje BEREC-a”). I procjena Komisije i rezultati izvješća Eurobarometra za 2022. ukazuju na to da su se pravila Unije pokazala djelotvornima i proporcionalnima. Mjerama su se znatno snizile maloprodajne cijene komunikacija unutar EU-a. Na temelju podataka iz mišljenja BEREC-a i izvješća Eurobarometra za 2022. znatan broj potrošača u većini država članica ostvario je koristi od mjera, a kada je riječ o komunikaciji unutar EU-a, neki se i dalje oslanjaju na tradicionalne komunikacije kao što su telefonski pozivi i SMS poruke, pri čemu potrošači komuniciraju uglavnom telefonom, unatoč tome što sve veći broj potrošača ima pristup brojevno neovisnim interpersonalnim komunikacijskim uslugama za svoje komunikacijske potrebe unutar EU-a. To vrijedi za građane u dobi od 55 godina ili više.*

- (78) *Osim toga, gornje granice maloprodajnih cijena nisu dovele do povećanja količine komunikacija unutar EU-a niti su imale znatan negativan učinak na pružatelje usluga. Nijedan pružatelj javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga, od stupanja na snagu mjera, nije zatražio odstupanje. Osim toga, ishod istraživačkog savjetovanja o budućnosti tržišta elektroničkih komunikacija i njegove infrastrukture, koje je završeno 19. svibnja 2023., potvrđuje da postoji stalna potreba za produljenjem postojećih mjera.*
- (79) *S obzirom na to da veleprodajne cijene za komunikacije unutar EU-a nisu regulirane i da ne postoji pregled troškova provoza, u ovoj se fazi ne može isključiti da bi se navedene maloprodajne cijene povećale kada bi se mjere odmah ukinule i da bi korisnici mogli biti izloženi vrlo visokim cijenama komunikacija unutar EU-a. Stoga se ovom Uredbom uvodi odredba o izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 kako bi se produljila primjena njezina članka 5.a stavka 1.*

- (80) *Međutim, s obzirom na cilj uklanjanja razlika u maloprodajnoj cijeni između tarifa koje se primjenjuju na komunikacije unutar EU-a i tarifa koje se primjenjuju na domaće glasovne (nepokretne i pokretne) i SMS komunikacije, od 1. siječnja 2025. pružatelji usluga koji dobrovoljno odluče ne primjenjivati dodatne naknade za komunikacije unutar EU-a trebali bi biti izuzeti od primjene maksimalnih maloprodajnih cijena, podložno politici pravedne uporabe, kako bi potrošači ranije ostvarili koristi od jednakih maloprodajnih cijena za domaće komunikacije i komunikacije unutar EU-a. Politika pravedne uporabe utvrdit će se u provedbenom aktu koji bi Komisija trebala donijeti do 31. prosinca 2024., nakon savjetovanja s BEREC-om.*
- (81) *Kao drugi korak, pružatelji usluga od 1. siječnja 2029. ne bi trebali naplaćivati različite maloprodajne cijene za domaće komunikacije i komunikacije unutar EU-a. Međutim, obveza pružatelja usluga da poštuju tu mjeru ovisi o donošenju niza zaštitnih mjera za pružatelje usluga u pogledu održivosti, pravedne uporabe i mjera za borbu protiv prijevara. Komisija bi takve zaštitne mjere trebala donijeti provedbenim aktom do 30. lipnja 2028.*
- (82) *Nadalje, potpunom ukidanju maloprodajnih dodatnih naknada za komunikacije unutar EU-a koje počinje 1. siječnja 2029. treba prethoditi preispitivanje pravila o komunikacijama unutar EU-a koje bi Komisija trebala provesti do 30. lipnja 2027., nakon savjetovanja s BEREC-om.*

- (83) *Komisija bi u okviru preispitivanja, uz potporu BEREC-a, trebala procijeniti učinak novih mjera na potrošače i pružatelje usluga uzimajući u obzir i razvoj dinamike tržišta. Procjena bi trebala uključivati razvoj veleprodajnih troškova, trend maloprodajnih cijena komunikacija unutar EU-a, razvoj sklonosti potrošača, mogući učinak pružanja brojno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga na nacionalna tržišta, a osobito na maloprodajne cijene koje se naplaćuju potrošačima, mogući učinak mjera na prihode pružatelja usluga, opseg uporabe, dostupnost i konkurentnost brojno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga ili bilo kojih alternativa komunikacijama unutar EU-a te razvoj tarifnih modela u pogledu komunikacija unutar EU-a.*
- (84) *Procjena će biti osnova za Komisiju da do 30. lipnja 2028. donese provedbeni akt kojim se utvrđuju zaštitne mjere za pružatelje usluga u pogledu održivosti, pravedne uporabe i mjera za borbu protiv prijevara. Usto bi mogla poslužiti kao osnova za mogući zakonodavni prijedlog Komisije za izmjenu mjera prema potrebi.*

- (85) *Za potrebe prikupljanja podataka, praćenja i preispitivanja te izvješćivanja o učinku pravila na komunikacije unutar EU-a, Komisija, BEREC, nacionalna regulatorna tijela i, prema potrebi, druga dotična nadležna tijela trebali bi sve poslovne tajne i druge povjerljive informacije koje pružatelji usluga dijele smatrati povjerljivima. Međutim, zaštita povjerljivih informacija ne bi trebala spriječiti nadležna nacionalna tijela da pravodobno razmjenjuju takve informacije.*
- (86) *Mjere koje se primjenjuju na komunikacije unutar EU-a uvedene ovom Uredbom trebale bi u skladu s načelom proporcionalnosti biti vremenski ograničene i isteći do 30. lipnja 2032. Takvim bi se produljenjem Komisiji trebalo omogućiti prikupljanje i ispitivanje podataka relevantnih za procjenu učinka mjera te istodobno osigurati da se ranjivi potrošači zaštite od potencijalno prekomjernih cijena za komunikacije unutar EU-a. Datum isteka mjera podudara se s datumom isteka Uredbe (EU) 2022/612 Europskog parlamenta i Vijeća²³.*
- (87) Kako bi se omogućila brza primjena mjera utvrđenih u ovoj Uredbi, ova Uredba trebala bi stupiti na snagu trećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

²³ Uredba (EU) 2022/612 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o roamingu u javnim pokretnim komunikacijskim mrežama u Uniji (SL L 115, 13.4.2022., str. 1.).

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Uredbom nastoji olakšati i potaknuti uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta poticanjem zajedničke upotrebe postojeće fizičke infrastrukture i omogućivanjem učinkovitijeg postavljanja nove fizičke infrastrukture da se takve mreže mogu uvoditi brže i uz niže troškove.
2. Ako je bilo koja odredba ove Uredbe protivna odredbi ***direktive (EU) 2002/77/EZ***, (EU) 2018/1972 ***ili (EU) 2022/2555***, prednost imaju odgovarajuće odredbe tih direktiva.
3. ***Ovom se Uredbom utvrđuju minimalni zahtjevi za postizanje ciljeva utvrđenih u stavku 1.*** Države članice mogu zadržati ili uvesti mjere u skladu s pravom Unije koje ***su strože ili*** detaljnije **■** od tih ***minimalnih zahtjeva*** ako te mjere služe promicanju zajedničke upotrebe postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuju učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture.
4. Odstupajući od stavka 3. ovog članka, države članice ne zadržavaju niti uvode ***mjere iz tog stavka u pogledu članka 3. stavka 5. prvog podstavka točaka od (a) do (e), članka 3. stavaka 7. i 10., članka 4. stavka 7., članka 5. stavka 2. drugog podstavka, članka 5. stavka 5. i članka 6. stavka 2. te članka 10. stavaka 7. i 8.***

5. ***Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje odgovornost država članica za zaštitu nacionalne sigurnosti ili njihove ovlasti za zaštitu drugih ključnih državnih funkcija, uključujući osiguravanje teritorijalne cjelovitosti države i održavanje javnog poretka.***

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se definicije utvrđene u Direktivi (EU) 2018/1972, osobito definicije „elektronička komunikacijska mreža”, „mreža vrlo velikog kapaciteta”, „javna elektronička komunikacijska mreža”, „završna točka mreže”, „povezana oprema”, „krajnji korisnik”, „sigurnost mreža i usluga”, „pristup” i „operator”.

Primjenjuju se i sljedeće definicije:

1. „mrežni operator” znači:
 - (a) operator kako je definiran u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2018/1972;
 - (b) poduzeće koje pruža fizičku infrastrukturu namijenjenu:
 - i. pružanju usluge proizvodnje, prijenosa ili distribucije:
 - plina,
 - električne energije, uključujući javnu rasvjetu,

- grijanja,
 - vode, uključujući ispuštanje ili pročišćavanje otpadnih voda i kanalizacije te sustave odvodnje;
- ii. pružanju usluga prijevoza, uključujući željeznice, ceste, **uključujući gradske ceste, tunele**, luke i zračne luke;

2. **„javnopravno tijelo” znači tijelo koje posjeduje sve sljedeće značajke:**

- (a) **osnovano je posebno radi zadovoljavanja potreba u općem interesu koje nisu industrijske ili komercijalne prirode;**
- (b) **ima pravnu osobnost;**
- (c) **u cijelosti ili većim dijelom financiraju ga državna, regionalna ili lokalna tijela ili druga javnopravna tijela ili ta tijela nadziru upravljanje njime, ili ima upravni, upraviteljski ili nadzorni odbor u kojem su više od polovice članova imenovala državna, regionalna ili lokalna tijela, ili druga javnopravna tijela;**

3. **„tijelo javnog sektora” znači državno, regionalno ili lokalno tijelo, javnopravno tijelo ili udruženje koje se sastoji od jednog takvog tijela ili više njih ili jednog takvog javnopravnog tijela ili više njih;**

4. „fizička infrastruktura” znači:

- (a) bilo koji element mreže koji je namijenjen za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sam ne postaje aktivni element mreže, kao što su cijevi, stupovi, kabelski kanali, revizijska okna, šahtovi, ormarići, antenske instalacije, tornjevi i stupovi te zgrade, **uključujući krovove i dijelove pročelja**, ili ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi i **naplatne postaje**, te autobusne i tramvajske postaje i postaje podzemne željeznice **i željezničke postaje**;
- (b) ako nisu dio mreže i u vlasništvu su ili pod kontrolom tijela javnog sektora: zgrade, **uključujući krovove i dijelove pročelja** ili ulazi u zgrade, i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi i **naplatne postaje**, te autobusne i tramvajske postaje i postaje podzemne željeznice **i željezničke postaje**.

Kabeli, uključujući neosvijetljene niti, kao i elementi mreža koji se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju kako je definirana u članku 2. točki 1. Direktive (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća²⁴ nisu fizička infrastruktura u smislu ove Uredbe;

5. „građevinski radovi” znači svaki rezultat radova visokogradnje ili niskogradnje u cjelini koji je sam po sebi dovoljan za ispunjavanje neke ekonomske ili tehničke funkcije i obuhvaća jedan ili više elemenata fizičke infrastrukture;

²⁴ Direktiva (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (SL L 435, 23.12.2020., str. 1.).

6. „fizička infrastruktura unutar zgrade” znači fizička infrastruktura ili instalacije na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjene smještanju žičnih i/ili bežičnih pristupnih mreža ako takve pristupne mreže mogu isporučivati elektroničke komunikacijske usluge i povezivati pristupnu točku zgrade sa zaključnom točkom mreže;
7. „svjetlovodna instalacija unutar zgrade” znači svjetlovodni kabeli na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjeni za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i povezivanje pristupne točke zgrade sa završnom točkom mreže;
8. „fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za postavljanje svjetlovodne instalacije” znači fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za smještaj elemenata svjetlovoda;
9. „opsežni radovi na obnovi” znači ■ građevinski ■ radovi na lokaciji krajnjeg korisnika koji obuhvaćaju strukturne izmjene cijele fizičke infrastrukture unutar zgrade ili njezina znatnog dijela i za koje je, *u skladu s nacionalnim pravom*, potrebna građevinska dozvola;
10. „dozvola” znači izričita ili prešutna odluka ili skup istodobnih ili uzastopnih odluka jednog ili više nadležnih tijela koja se *nacionalnim pravom* od poduzeća *zahtijevaju* za izvođenje radova visokogradnje ili građevinskih radova potrebnih za postavljanje elemenata *mreža vrlo velikog kapaciteta*;

11. „pristupna točka” znači fizička točka unutar ili izvan zgrade koja je dostupna ***poduzećima koja pružaju ili koja su ovlaštena*** za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i preko koje je moguće povezivanje s fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije;
12. „prava puta” znači prava iz članka 43. stavka 1. Direktive (EU) 2018/1972 dodijeljena operatoru za instaliranje opreme na imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, odnosno preko ili ispod takve imovine radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i povezane opreme.

Članak 3.

Pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi

1. ***Mrežni operatori i*** tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura ***dužni su na pisani zahtjev operatora udovoljiti*** svim razumnim zahtjevima za pristup toj fizičkoj infrastrukturi pod poštenim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu, radi postavljanja elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme. Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura svim su opravdanim zahtjevima za pristup usto dužna udovoljiti pod nediskriminirajućim uvjetima. U takvim pisanim zahtjevima moraju se navesti elementi fizičke infrastrukture kojima se traži pristup, uključujući točan vremenski okvir. ***Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve koji se odnose na administrativne aspekte zahtjeva.***

2. *Na zahtjev operatora, pravne osobe koje prvenstveno djeluju kao zakupnici zemljišta ili kao nositelji prava na zemljište, koja nisu prava vlasništva nad zemljištem, na kojem se planira instalirati ili je instalirana oprema u cilju postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, ili koje upravljaju ugovorima o zakupu u ime vlasnika zemljišta, i operatori u dobroj vjeri pregovaraju o pristupu tom zemljištu, među ostalim o cijeni, koja prema potrebi odražava tržišne uvjete, u skladu s nacionalnim ugovornim pravom.*

Operatori i pravne osobe iz prvog podstavka ovog stavka nacionalno regulatorno tijelo obavješćuju o sklapanju sporazuma postignutih u skladu s prvim podstavkom, uključujući dogovorenu cijenu.

Države članice mogu pružiti smjernice o uvjetima, uključujući cijenu, radi olakšavanja sklapanja takvih sporazuma.

3. *Države članice mogu predvidjeti da vlasnici privatnih poslovnih zgrada koje nisu u vlasništvu ili pod kontrolom mrežnog operatora, na pisani zahtjev operatora, trebaju ispuniti razumne zahtjeve za pristup tim zgradama, među ostalim njihovim krovovima, radi instaliranja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme pod poštenim i razumnim uvjetima te po cijeni koja odražava tržišne uvjete. Prije takvog zahtjeva tražitelja pristupa moraju biti ispunjeni svi sljedeći uvjeti:*

- (a) zgrada se nalazi u ruralnom ili udaljenom području kako su ga definirale države članice;*

- (b) *u području za koje je podnesen zahtjev za pristup nije dostupna nikakva, bilo nepokretna ili pokretna, mreža vrlo velikog kapaciteta istog tipa kao što je ona koju tražitelj pristupa namjerava postaviti i, u skladu s informacijama prikupljenima putem jedinstvene informacijske točke dostupnima na dan podnošenja zahtjeva, ne postoji plan za uvođenje takve mreže,*
- (c) *u području za koje je podnesen zahtjev za pristup ne postoji fizička infrastruktura koja je u vlasništvu ili pod kontrolom mrežnih operatora ili tijela javnog sektora i koja je tehnički prikladna za smještaj elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta.*

Države članice mogu utvrditi popis kategorija poslovnih zgrada koje se mogu izuzeti od obveze ispunjavanja takvog zahtjeva za pristup zbog razloga javne sigurnosti, obrane, zaštite i zdravlja. Taj popis i kriteriji koje treba primijeniti na utvrđivanje tih kategorija objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.

4. Pri određivanju **■** poštenih i razumnih uvjeta, *među ostalim cijena*, za odobravanje pristupa, *i kako bi se izbjegle prekomjerne cijene*, mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura *prema potrebi* uzimaju u obzir *barem* sljedeće:

- (a) *postojeće ugovore i komercijalne uvjete dogovorene između operatora koji traže pristup i mrežnih operatora ili tijela javnog sektora koji odobravaju pristup fizičkoj infrastrukturi;*

- (b) potrebu da davatelj pristupa ima pravednu mogućnost naknade vlastitih troškova za davanje pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi, uzimajući u obzir posebne nacionalne okolnosti, *poslovne modele* i tarifne strukture uvedene radi pružanja pravedne mogućnosti naknade troškova, a kad je riječ o elektroničkim komunikacijskim mrežama u obzir se trebaju uzeti i sve obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo;
- (c) *sve dodatne troškove održavanja i prilagodbe koji proizlaze iz pružanja pristupa relevantnoj fizičkoj infrastrukturi;*
- (d) učinak zatraženog pristupa na poslovni plan davatelja pristupa, među ostalim na ulaganja u fizičku infrastrukturu kojoj je zatražen pristup;
- (e) u posebnom slučaju pristupa fizičkoj infrastrukturi operatorâ, *sve relevantne smjernice u skladu sa stavkom 13., a osobito:*
 - i. *ekonomsku održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti;*
 - ii. *potrebu za pravednim povratom ulaganja i vremenskim rasporedom takvog povrata ulaganja;*
 - iii. *utjecaj pristupa na tržišno natjecanje u nastavku lanca, a time i na cijene i povrat ulaganja;*

- iv. amortizaciju imovine mreže u vrijeme podnošenja zahtjeva za pristup,*
- v. sve poslovne razloge za ulaganje u trenutku kada je provedeno, posebno ulaganje u fizičku infrastrukturu koja se koristila za pružanje povezivosti; i*
- vi. sve mogućnosti koje su prethodno ponuđene tražitelju pristupa za zajedničko ulaganje u postavljanje fizičke infrastrukture, posebno na temelju članka 76. Direktive (EU) 2018/1972, ili za njezino zajedničko postavljanje;*

(f) pri razmatranju potrebe operatorâ za pravednim povratom ulaganja koji odražava relevantne tržišne uvjete, njihove različite poslovne modele, a posebno u slučaju poduzeća koja primarno pružaju povezanu opremu i nude fizički pristup većem broju poduzeća koja pružaju javne elektroničke komunikacijske mreže ili su ovlaštena za njihovo pružanje.

5. Mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi **na temelju** jednog od sljedećih **razloga**:

- (a) fizička infrastruktura kojoj se zahtijeva pristup nije tehnički prikladna za smještanja elementa **mreže vrlo velikog kapaciteta** iz stavka 1.;

- (b) nema dovoljno prostora za smještaj elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme iz stavka ***1.***, među ostalim i nakon uzimanja u obzir buduće potrebe za prostorom pružatelja pristupa koja je u dovoljnoj mjeri dokazana, ***primjerice upućivanjem na javno dostupne planove ulaganja ili na dosljedno primjenjivani postotak kapaciteta rezerviranog za buduće potrebe, u usporedbi s ukupnim kapacitetom fizičke infrastrukture;***
- (c) postoje ***opravdani razlozi u pogledu*** sigurnosti, ***nacionalne sigurnosti*** i javnog zdravlja ■ ;
- (d) ***postoje propisno opravdani razlozi u pogledu*** cjelovitosti i sigurnosti bilo koje mreže, posebno kritične nacionalne infrastrukture;
- (e) ***postoji propisno opravdani*** rizik da će planirane elektroničke komunikacijske usluge ozbiljno ometati pružanje drugih usluga putem iste fizičke infrastrukture;
- (f) dostupni su održivi alternativni načini ***pasivnog*** veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama, ***koji su prikladni za pružanje mreža vrlo velikog kapaciteta i nude se pod poštenim i razumnim uvjetima, koje*** nudi isti mrežni operator, ***ili, u posebnom slučaju ruralnih ili udaljenih područja u kojima se mrežom upravlja isključivo na veleprodajnoj osnovi i u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, koje nudi operator takve mreže.***

6. *Države članice mogu predvidjeti da mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi ako postoje održivi alternativni načini aktivnog nediskriminirajućeg otvorenog veleprodajnog pristupa mrežama vrlo velikog kapaciteta koje nudi isti mrežni operator ili isto javno tijelo, ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:*

(a) takvi alternativni načini veleprodajnog pristupa nude se pod poštenim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu;

(b) projekt postavljanja mreže operatora koji podnosi zahtjev odnosi se na isto područje pokrivenosti i ne postoji druga svjetlovodna mreža koja povezuje objekte krajnjih korisnika, a opslužuje to područje pokrivenosti.

Ovaj se stavak primjenjuje samo na one države članice u kojima se takva mogućnost odbijanja pristupa ili njezin ekvivalent primjenjuje ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe], u skladu s nacionalnim pravom koje je u skladu s pravom Unije.

7. U slučaju odbijanja pružanja pristupa, *kako je navedeno u stavcima 5. i 6.,* mrežni operator ili tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura dostavlja tražitelju pristupa pisanu obavijest s detaljno objašnjenim konkretnim razlozima odbijanja *najkasnije mjesec dana* od datuma primitka potpunog zahtjeva za pristup, *osim za nacionalnu kritičnu infrastrukturu kako je definirana u nacionalnom pravu, za koju u obavijesti za tražitelja pristupa nisu potrebni detaljno objašnjeni konkretni razlozi odbijanja pristupa.*

8. Države članice mogu osnovati *ili imenovati* tijelo za koordinaciju zahtjeva za pristup fizičkoj infrastrukturi u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, davanje pravnih i tehničkih savjeta tijekom pregovora o uvjetima pristupa i olakšavanje dostave informacija putem jedinstvene informacijske točke kako je navedeno u članku 12.
9. Fizička infrastruktura koja već podliježe obvezama pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama ne podliježe obvezama utvrđenima u stavcima **1., 4. i 5.** sve dok su takve obveze pristupa na snazi.
10. Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom *fizička infrastruktura* ili određene kategorije *fizičke infrastrukture* mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 4. i 5. na tu *fizičku infrastrukturu* ili te kategorije *fizičke infrastrukture* zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili *okolišne* vrijednosti ili zbog razloga javne sigurnosti, *obrane*, zaštite i zdravlja. Države članice *ili, prema potrebi, regionalna i lokalna tijela* utvrđuju takvu *fizičku infrastrukturu* ili kategorije *fizičke infrastrukture* na svojem državnom području na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga. *Popis kategorija fizičke infrastrukture i kriteriji koji se primjenjuju na njihovo utvrđivanje* stavljaju se na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke.

11. Operatori imaju pravo ponuditi pristup svojoj fizičkoj infrastrukturi u svrhu postavljanja mreža koje nisu elektroničke komunikacijske mreže ili povezana oprema.
12. *Neovisno o stavku 3.*, ovim člankom ne dovodi se u pitanje pravo vlasništva vlasnika fizičke infrastrukture u slučajevima kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora nije vlasnik, kao ni pravo vlasništva bilo koje treće osobe, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici privatne imovine, niti, ***ako je to primjenjivo, prava zakupnika.***
13. Nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora ***te uzimanja u obzir utvrđenih načela i različitu situaciju među državama članicama,*** Komisija može, u bliskoj suradnji s BEREC-om, dati upute o primjeni ovog članka.

Članak 4.

Transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture

1. Kako bi bio u mogućnosti zatražiti pristup fizičkoj infrastrukturi u skladu s člankom 3. operator ima pravo, na zahtjev, putem jedinstvene informacijske točke pristupiti sljedećim minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi u elektroničkom obliku:
 - (a) georeferenciranoj lokaciji i trasi,

- (b) vrsti i trenutačnoj upotrebi te infrastrukture,
- (c) kontaktnoj točki.

Takve minimalne informacije moraju biti dostupne **■** pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima, u svakom slučaju najkasnije **10 radnih dana** nakon datuma podnošenja zahtjeva za pristup informacijama. ***U propisno opravdanim slučajevima taj se rok može produljiti za pet radnih dana. Operatore koji su zatražili pristup obavještuje se o svakom produljenju roka putem jedinstvene informacijske točke.***

Svaki operator koji zatraži pristup informacijama na temelju ovog članka navodi na kojem zemljopisnom području planira postavljanje elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme.

Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti ***ili uskratiti*** pod uvjetom da je to nužno radi osiguravanja sigurnosti određenih zgrada u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, sigurnosti i cjelovitosti mreža, nacionalne sigurnosti, ***sigurnosti kritične nacionalne infrastrukture***, javnog zdravlja ili zaštite, ili zbog razloga povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. ***Uz minimalne informacije iz stavka 1. prvog podstavka, države članice mogu zahtijevati informacije o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, kao što su informacije o razini popunjenosti fizičke infrastrukture.***

3. Mrežni operatori i tijela javnog sektora stavljaju na raspolaganje *barem* minimalne informacije iz stavka 1. *i, ako je primjenjivo, dodatne informacije iz stavka 2. putem jedinstvene informacijske točke i u elektroničkom obliku te odmah stavljaju na raspolaganje sva ažuriranja tih informacija. U slučaju da mrežni operatori ili tijela javnog sektora ne poštuju ovaj stavak, nadležna tijela mogu zatražiti da se informacije iz stavka 1. koje nedostaju stave na raspolaganje u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke u roku od 10 radnih dana od datuma primitka takvog zahtjeva, ne dovodeći u pitanje mogućnost da države članice zbog nepoštovanja te obveze nametnu sankcije mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura.*
4. *Države članice tijekom prijelaznog razdoblja, koje je najkraće moguće i ne traje dulje od 12 mjeseci, mogu izuzeti općine s manje od 3500 stanovnika od obveze iz stavka 3. Države članice utvrđuju plan s rokovima za stavljanje na raspolaganje minimalnih informacija iz stavka 1. putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku. Te iznimke i planovi objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke. Tijekom tog prijelaznog razdoblja te općine osiguravaju da operatori mogu pristupiti dostupnim informacijama.*

5. Mrežni operatori i tijela javnog sektora dužna su udovoljiti opravdanim zahtjevima za preglede na licu mjesta određenih elemenata svoje fizičke infrastrukture na poseban ***pisani*** zahtjev operatora. U takvim se zahtjevima navode elementi dotične fizičke infrastrukture radi postavljanja elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme. Pregledi određenih elemenata fizičke infrastrukture na licu mjesta odobravaju se pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od mjesec dana od dana primitka zahtjeva, podložno ograničenjima iz stavka 1. četvrtog podstavka. ***Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve koji se odnose na administrativne aspekte zahtjevâ.***
6. ***Države članice mogu, na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga, utvrditi*** nacionalnu kritičnu infrastrukturu kako je definirana u nacionalnom pravu ***ili njezine dijelove koji ne podliježu obvezama utvrđenima u stavcima 1., 3. i 5.***
7. Stavci 1., 3. i 5. ne primjenjuju se ako:
- (a) fizička infrastruktura nije tehnički prikladna za postavljanje ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme;

- (b) obveza pružanja informacija o određenim postojećim **vrstama** fizičke infrastrukture na temelju stavka 1. prvog podstavka bila bi neproporcionalna na temelju ■ analize troškova i koristi koju provedu države članice te ■ savjetovanja s dionicima; **ili**
- (c) **fizička infrastruktura ne podliježe obvezama pristupa u skladu s člankom 3. stavkom 10.**

Obrazloženje, kriteriji i uvjeti za primjenu bilo koje od tih iznimaka objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke te se o njima obavješćuje Komisija.

8. Operatori koji dobiju pristup informacijama na temelju ovog članka poduzimaju odgovarajuće mjere za osiguravanje poštovanja povjerljivosti kao i obveze čuvanja operativnih i poslovnih tajni. ***U tu svrhu oni čuvaju povjerljivost informacija i upotrebljavaju ih samo za potrebe postavljanja svojih mreža.***

Članak 5.

Koordinacija građevinskih radova

1. ***Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori*** imaju pravo s operatorima ugovarati sporazume o koordinaciji građevinskih radova, među ostalim o raspodjeli troškova, radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

2. Kada ***tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori*** izravno ili neizravno izvode ili planiraju izvesti građevinske radove koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima, dužni su udovoljiti svim razumnim pisanim zahtjevima operatora za koordinaciju tih građevinskih radova pod transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima radi postavljanja elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve koji se odnose na administrativni aspekt zahtjeva.***

Zahtjevi za koordinaciju građevinskih radova ispunjeni su ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) koordinacija građevinskih radova neće podrazumijevati dodatne troškove koji se ne mogu nadoknaditi, uključujući one uzrokovane dodatnim kašnjenjima, za mrežnog operatora ***ili tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura*** koje je prvotno predvidjelo dotične građevinske radove, ne dovodeći u pitanje mogućnost da se dotične stranke dogovore o raspodjeli troškova;
- (b) mrežni operator ***ili tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura*** koje je prvotno predvidjelo građevinske radove zadržava kontrolu nad koordinacijom radova,
- (c) zahtjev se podnosi što je prije moguće, a ako je potrebna dozvola za građevinske radove, najmanje ***mjesec dana*** prije podnošenja konačnog projekta tijelima koja izdaju dozvole.

3. *Države članice mogu predvidjeti da se zahtjevi za koordinaciju građevinskih radova koje podnosi poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža poduzeću koje je u vlasništvu ili pod kontrolom tijelâ javnog sektora i koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javne elektroničke komunikacijske mreže, mogu smatrati nerazumnima u slučaju da građevinski radovi doprinose postavljanju mreža vrlo velikog kapaciteta, pod uvjetom da se takve mreže vrlo velikog kapaciteta nalaze u ruralnim ili udaljenim područjima i da su u vlasništvu ili pod kontrolom tijelâ javnog sektora te da se njima upravlja isključivo na veleprodajnoj osnovi* .
4. Zahtjev za koordinaciju građevinskih radova poduzeća *koji pruža ili koji je* ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža poduzeću *koji pruža ili je* ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža može se smatrati neopravdanim ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:
- (a) zahtjev se odnosi na područje koje je bilo obuhvaćeno jednim od sljedećeg:
- i. prognozom obuhvata širokopojasnih mreža, uključujući *mreže vrlo velikog kapaciteta*, na temelju članka 22. stavka 1. Direktive (EU) 2018/1972;
 - ii. pozivom na iskazivanje namjere postavljanja *mreže vrlo velikog kapaciteta* na temelju članka 22. stavka 3. Direktive (EU) 2018/1972;
 - iii. javnim savjetovanjem o primjeni pravila Unije o državnim potporama;

- (b) poduzeće podnositelj zahtjeva nije iskazalo namjeru postavljanja **mreža vrlo velikog kapaciteta** u području iz točke (a) ni u jednom od zadnjih postupaka navedenih u toj točki koji su se odnosili na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordinaciju. ■

Ako se zahtjev za koordinaciju smatra neopravdanim na temelju prvog **podstavka**, poduzeće koje pruža ili je ovlašteno za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža **koje je odbilo** koordinaciju građevinskih radova postavlja fizičku infrastrukturu s dovoljnim kapacitetom da se zadovolje moguće buduće opravdane potrebe za pristupom treće strane.

5. **Države članice mogu, na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga, utvrditi vrste** građevinskih radova **za koje se smatra da su** ograničenog razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, ili **koje se odnose na** nacionalnu kritičnu infrastrukturu **koja bi mogla biti izuzeta od obveze koordiniranja građevinskih radova na temelju stavka 2. Obrazloženje, kriteriji i uvjeti za primjenu iznimaka na takve vrste** građevinskih radova **objavljaju se putem jedinstvene informacijske točke.**

Države članice mogu odlučiti da tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori ne primjenjuju stavke 2. i 4. na vrste građevinskih radova koji se odnose na nacionalnu kritičnu infrastrukturu ili zbog razloga nacionalne sigurnosti koje su države članice utvrdile na temelju prvog podstavka ovog stavka.

Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori mogu odlučiti ne primijeniti stavke 2. i 4. na vrste ■
radova za koje su države članice utvrdile da su ograničenog razmjera na temelju prvog podstavka ovog stavka.

6. ***Do ... [18 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe], nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora te nakon uzimanja u obzir dobro utvrđenih načela i specifičnih situacija svake države članice, BEREC, u bliskoj suradnji s Komisijom, daje smjernice o primjeni ovog članka, posebno u pogledu:***

(a) raspodjele troškova povezanih s koordinacijom građevinskih radova kako je navedeno u stavku 1.;

(b) kriterija koje bi tijela za rješavanje sporova trebala slijediti pri rješavanju sporova obuhvaćenih područjem primjene ovog članka; i

(c) kriterija za osiguravanje dostatnih kapaciteta za zadovoljavanje predvidivih budućih razumnih potreba ako je koordinacija građevinskih radova odbijena na temelju stavka 4.

Članak 6.

Transparentnost planiranih građevinskih radova

1. Kako bi se omogućilo pregovaranje o sporazumima o koordinaciji građevinskih radova iz članka 5. svaki mrežni operator ***i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura*** putem jedinstvene informacijske točke stavljaju na raspolaganje sljedeće minimalne informacije u elektroničkom obliku:
- (a) georeferenciranu lokaciju i vrstu radova;
 - (b) uključene elemente ***fizičke infrastrukture***;

- (c) procijenjeni datum početka radova i njihovo trajanje;
- (d) procijenjeni datum za podnošenje konačnog projekta nadležnim tijelima za izdavanje dozvola, ako je primjenjivo;
- (e) kontaktnu točku.

Mrežni operator ***i tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura osiguravaju*** da su informacije iz prvog podstavka za planirane građevinske radove povezane s tom fizičkom infrastrukturom ***točne i ažurirane te da se brzo stave na raspolaganje, putem jedinstvene informacijske točke***, čim mrežnom operatoru budu dostupne informacije ***za njegove građevinske radove predviđene u sljedećih šest mjeseci***, a u svakom slučaju i ako je predviđena dozvola najkasnije ***dva*** mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.

Operatori imaju pravo pristupa minimalnim informacijama iz prvog podstavka u elektroničkom obliku, na obrazloženi zahtjev, putem jedinstvene informacijske točke, pri čemu se navodi područje na kojem operator koji podnosi zahtjev namjerava postaviti elemente ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme. Zatražene informacije stavljaju se na raspolaganje pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od ***10 radnih dana*** od datuma primitka zahtjeva za pristup. ***U propisno opravdanim slučajevima taj se rok može produljiti jednom za pet radnih dana.*** Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti ***ili uskratiti*** samo ako je to potrebno radi osiguravanja sigurnosti i cjelovitosti mreža, nacionalne sigurnosti, ***sigurnosti ključne infrastrukture***, javnog zdravlja ili zaštite, ili zbog povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. **Države članice mogu utvrditi, na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga, vrste građevinskih radova za koje se smatra da su ograničenog razmjera, na primjer u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, ili koje su povezane s nacionalnom kritičnom infrastrukturom, kao i izvanredne situacije ili razloge nacionalne sigurnosti koji bi opravdali to da ne podliježu obvezi stavljanja na raspolaganje minimalnih informacija na temelju stavka 1. Obrazloženje, kriteriji i uvjeti za primjenu iznimaka na takve vrste građevinskih radova objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.**

Države članice mogu odlučiti da tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori ne primjenjuju stavak 1. na vrste građevinskih radova koje su povezane s nacionalnom kritičnom infrastrukturom ili zbog razloga nacionalne sigurnosti koje su države članice utvrdile na temelju prvog podstavka ovog stavka.

Tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura i mrežni operatori mogu odlučiti ne primijeniti stavak 1. na informacije o vrstama građevinskih radova koje su ograničenog razmjera, kao i zbog izvanrednih razloga koje su države članice utvrdile na temelju prvog podstavka ovog stavka.

Članak 7.

Postupak izdavanja dozvola i prava puta

1. Nadležna tijela ne smiju neopravdano ograničavati **niti ometati** postavljanje bilo kojeg elementa **mreža vrlo velikog kapaciteta** ili povezane opreme. Države članice **ulažu sve napore kako bi olakšale** usklađenost svih pravila kojima se uređuju uvjeti i postupci koji se primjenjuju na izdavanje dozvola i prava puta, potrebnih za postavljanje elemenata **mreža vrlo velikog kapaciteta** ili povezane opreme na cijelom državnom području.

2. Nadležna tijela stavljaju na raspolaganje, putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku, sve informacije o uvjetima i postupcima koji se primjenjuju na izdavanje dozvola *i* prava puta, ***koji se izdaju putem administrativnih postupaka,*** uključujući sve informacije o izuzećima za neke ili sve dozvole ili prava puta koje se zahtijevaju na temelju prava Unije ili nacionalnog prava ***te načinima podnošenja zahtjeva u elektroničkom obliku i preuzimanja informacija o statusu zahtjeva.***
3. Svaki operator ima pravo putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku podnositi zahtjeve za ***sve potrebne*** dozvole ***ili njihova obnavljanja*** ili prava puta te preuzimati informacije o statusu svojeg zahtjeva. ***Države članice mogu utvrditi detaljne postupke za preuzimanje tih informacija.***
4. Nadležna tijela u roku od 15 radnih dana od njihova primitka ***mogu*** odbiti zahtjeve za izdavanje dozvole, uključujući za dodjelu prava puta, za koje operator koji je podnio taj zahtjev nije stavio na raspolaganje minimalne informacije putem jedinstvene informacijske točke na temelju članka 6. stavka 1. prvog podstavka.

5. Nadležna tijela izdaju ili odbijaju dozvole, osim u slučaju prava puta, u roku od četiri mjeseca od dana primitka potpunog zahtjeva za dozvolu.

Nadležna tijela utvrđuju potpunost zahtjeva za dozvole ili prava puta u roku od **20 radnih** dana od primitka zahtjeva. ■ Nadležna tijela **pozivaju** podnositelja zahtjeva da u tom roku dostavi sve informacije koje nedostaju. ***Zaključak nadležnog tijela da je zahtjev za izdavanje dozvole potpun ne dovodi do suspenzije ili prekida ukupnog četveromjesečnog razdoblja za razmatranje zahtjeva za dozvolu, koje počinje od datuma primitka potpunog zahtjeva.***

Prvim i drugim **podstavkom** ne dovode se u pitanje drugi posebni rokovi ili obveze propisani za pravilnu provedbu postupka koji su primjenjivi na postupak izdavanja dozvola, uključujući žalbene postupke, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom koje je u skladu s pravom Unije, ***niti pravila kojima se podnositelju zahtjeva dodjeljuju dodatna prava ili im je cilj osigurati najbrže moguće izdavanje dozvola.***

Države članice putem jedinstvene informacijske točke utvrđuju i objavljuju razloge na temelju kojih nadležno tijelo može, u iznimnim i propisno potkrijepljenim slučajevima, djelujući na vlastitu inicijativu, produljiti rokove iz prvog podstavka ovog stavka i stavka 6.

Svako produljenje mora biti najkraće moguće i ***ne smije biti dulje od četiri mjeseca, osim ako je to potrebno za ispunjenje drugih posebnih rokova ili obveza propisanih za pravilnu provedbu postupka koji su primjenjivi na postupak izdavanja dozvola, uključujući žalbene postupke, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom koje je u skladu s pravom Unije.***

Produljenje ***se ne smije zatražiti kako bi se dobile*** informacije ***koje nedostaju, a koje nadležno tijelo nije zatražilo od podnositelja zahtjeva na temelju drugog podstavka.***

Svako odbijanje dozvole ili prava puta propisno se ***obrazlaže*** na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih kriterija.

6. Odstupajući od članka 43. stavka 1. točke (a) Direktive (EU) 2018/1972, ako su za postavljanje elemenata ***mreža vrlo velikog kapaciteta*** ili povezane opreme uz dozvole potrebna i prava puta ***na javno ili, ako je primjenjivo, privatno vlasništvo, preko njega ili ispod njega, uz prethodno odobrenje vlasnika ili u skladu s nacionalnim pravom, nadležna tijela dodjeljuju takva prava puta u roku od četiri mjeseca ili u roku utvrđenom nacionalnim pravom, ovisno o tome koji je kraći, od datuma primitka potpunog zahtjeva, osim u slučaju izvlaštenja.***

7. *Nadležna tijela mogu obnoviti dozvolu dodijeljenu operatoru za građevinske radove potrebne za uvođenje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili pripadajuće opreme kada iz objektivno opravdanih razloga građevinski radovi nisu mogli započeti ili biti zaključeni prije isteka valjanosti dozvole. Produljenje dozvole izdaje se bez dodatnih postupovnih zahtjeva za operatore.*
8. *Države članice mogu, među ostalim, zahtijevati dozvole za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme na zgradama ili lokacijama arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti zaštićenima u skladu s nacionalnim pravom ili ako je to potrebno radi javne sigurnosti, sigurnosti kritične infrastrukture ili okolišnih razloga.*
9. Za dozvole, osim prava puta, potrebne za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme, ne naplaćuju se nikakve naknade ili pristojbe koje premašuju administrativne troškove kako je uređeno, *mutatis mutandis*, u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972.
10. *Komisija prati primjenu ovog članka u državama članicama. U tu svrhu države članice svake tri godine izvješćuju Komisiju o statusu provedbe ovog članka i o tome jesu li u njemu navedeni uvjeti ispunjeni.*
11. *Postupak utvrđen u ovom članku primjenjuje se ne dovodeći u pitanje članak 57. Direktive (EU) 2018/1972.*
12. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje mogućnost država članica da uvedu dodatne odredbe za nadležna tijela kako bi ubrzale postupak izdavanja dozvola.

Članak 8.

Izostanak odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole

- 1.** Ako nadležno tijelo ne donese *odluku* u *primjenjivom* roku iz članka 7. stavka 5., za *dozvolu se smatra da je izdana nakon isteka tog* roka.

Prvi podstavak primjenjuje se pod uvjetom da se postupak izdavanja dozvola ne odnosi na prava puta. Operator ili bilo koja oštećena strana na zahtjev imaju pravo od nadležnog tijela dobiti pisanu potvrdu da je dozvola, ako je primjenjivo, implicitno izdana.

Države članice osiguravaju da svaka oštećena treća strana ima pravo intervenirati u administrativni postupak i osporiti odluku o izdavanju dozvole.

- 2.** *Države članice mogu odstupiti od stavka 1. ovog članka ako je za relevantni postupak izdavanja dozvola dostupan najmanje jedan od sljedećih pravnih lijekova:*

- (a) operator koji je pretrpio štetu zbog nepoštovanja primjenjivog roka utvrđenog u skladu s člankom 7. stavkom 5. od strane nadležnog tijela ima pravo tražiti naknadu štete u skladu s nacionalnim pravom;*
- (b) operator može uputiti predmet sudu ili nadzornom tijelu.*

3. *U slučaju odstupanja na temelju stavka 2. ovog članka dotična država članica osigurava da, nakon isteka roka utvrđenog u skladu s člankom 7. stavkom 5. i ne dovodeći u pitanje pravo operatora da odmah zatraži pravne lijekove u skladu sa stavkom 2. ovog članka, nadležno tijelo ili bilo koje drugo tijelo koje je odredila ta država članica bez nepotrebnog odlaganja, na zahtjev operatora ili na vlastitu inicijativu, pozove podnositelja zahtjeva na sastanak kako bi se olakšalo donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole. Nadležno tijelo saziva sastanak najkasnije dva mjeseca nakon podnošenja zahtjeva. Nakon sastanka, bez nepotrebnog odlaganja, nadležno tijelo dostavlja pisani izvještaj o raspravi, u koji uključuje stajališta uključenih strana i u kojem za operatora navodi datum kada će se izdati odluka o zahtjevu za izdavanje dozvole.*

Članak 9.

Izuzeća od postupaka izdavanja dozvola

1. *Građevinski radovi koji se sastoje od bilo čega od sljedećeg ne podliježu nikakvom postupku izdavanja dozvola u smislu članka 7., osim ako se takva dozvola zahtijeva u skladu s drugim pravnim aktima Unije:*
- (a) radovi popravka i održavanja čiji je razmjer ograničen, primjerice u smislu vrijednosti, opsega, učinka i trajanja;*
 - (b) ograničene tehničke nadogradnje postojećih radova ili instalacija, s ograničenim učinkom; ili*
 - (c) građevinski radovi malih razmjera koji su ograničenog razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega, učinka ili trajanja, potrebni za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta.*

2. *Na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga države članice utvrđuju vrste građevinskih radova na koje se primjenjuje stavak 1. Informacije o takvim vrstama građevinskih radova objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke.*
3. *Odstupajući od stavka 1. i podložno postupku utvrđenom u stavku 2., nadležna tijela mogu zahtijevati dozvole za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme u sljedećim situacijama:*
- (a) za fizičku infrastrukturu ili određene kategorije fizičke infrastrukture zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili okolišne vrijednosti ili zbog razloga koji su inače zaštićeni u skladu s nacionalnim pravom; ili*
 - (b) ako je to potrebno zbog razloga javne sigurnosti, obrane, zaštite, okoliša ili javnog zdravlja, ili radi zaštite sigurnosti kritične infrastrukture.*
4. *Države članice mogu zahtijevati od operatora koji planiraju izvoditi građevinske radove obuhvaćene ovim člankom da prije početka radova obavijeste nadležna tijela o svojoj namjeri da započnu građevinske radove.*

Ta obavijest ne podrazumijeva više od izjave operatora o njegovoj namjeri da započne građevinske radove i dostave minimalnih informacija koje su potrebne kako bi nadležna tijela mogla procijeniti primjenjuje li se na te radove odstupanje utvrđeno u stavku 3. Te minimalne informacije uključuju barem datum očekivanog početka građevinskih radova, njihovo trajanje, podatke za kontakt osobe odgovorne za izvođenje radova i područje na koje se radovi odnose.

Članak 10.

Fizička infrastruktura i svjetlovodna instalacija unutar zgrade

1. ***Sve nove zgrade i zgrade koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi***, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, za koje su podneseni zahtjevi za izdavanje građevinske dozvole nakon ... [21 mjesec nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe], moraju biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije ***i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, uključujući priključke do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje na javnu mrežu.***
2. Sve nove višestambene zgrade ili višestambene zgrade koje se podvrgavaju opsežnim radovima na obnovi za koje su podneseni zahtjevi za građevinsku dozvolu nakon ...[21 mjesec nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe], moraju biti opremljene pristupnom točkom.
3. ***Do ... [21 mjesec nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] sve zgrade***, uključujući njihove elemente u zajedničkom vlasništvu, koje se podvrgavaju većoj rekonstrukciji kako je definirano u članku 2. točki 10. Direktive 2010/31/EU, moraju biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije ***i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, uključujući priključke do fizičke točke na kojoj se krajnji korisnik priključuje na javnu mrežu, ako se time nerazmjerno ne povećavaju troškovi radova na obnovi i ako je to tehnički izvedivo.*** Sve višestambene zgrade koje se podvrgavaju takvoj opsežnoj obnovi također moraju biti opremljene pristupnom točkom.

4. Do ... [18 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] države članice, **uz savjetovanje sa zainteresiranim stranama i na temelju najbolje industrijske prakse**, donose relevantne norme ili tehničke specifikacije koje su potrebne za provedbu stavaka 1., 2. i 3. Tim se normama ili tehničkim specifikacijama **moraju lako omogućivati redovite aktivnosti održavanja pojedinačnih svjetlovodnih instalacija kojima se svaki operator koristi za pružanje usluga mreže vrlo velikog kapaciteta te** se utvrđuje barem sljedeće:
- (a) specifikacije pristupne točke zgrade i specifikacije svjetlovodnog sučelja;
 - (b) specifikacije kabela;
 - (c) specifikacije utičnice;
 - (d) specifikacije **zdenaca** ili mikrocijevi;
 - (e) tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima;
 - (f) najmanji polumjer savijanja;
 - (g) **tehničke specifikacije za instalaciju kabela.**

5. Države članice **osiguravaju** usklađenost s normama ili tehničkim specifikacijama iz stavka 4. ***Kako bi dokazale takvu usklađenost, države članice uspostavljaju postupke koji bi mogli uključivati pregled zgrada ili njihova reprezentativnog uzorka na licu mjesta.*** ■
6. Zgrade opremljene u skladu s ovim člankom prihvatljive su, ***na dobrovoljnoj osnovi i u skladu s postupcima koje su utvrdile države članice***, za dobivanje ***oznake*** „namijenjena za svjetlovodnu instalaciju”, ***ako su države članice odlučile uvesti takvu oznaku.***
7. Stavci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se na određene kategorije zgrada ■ ako je usklađivanje s tim stavcima nerazmjerno u ■ smislu troškova za pojedinačne ili zajedničke vlasnike na temelju objektivnih razloga. ***Države članice utvrđuju takve kategorije zgrada na temelju propisno opravdanih i proporcionalnih razloga.***
8. ***Države članice utvrđuju, na temelju propisno potkrijepljenih i proporcionalnih razloga,*** vrste zgrada, kao što su posebne kategorije spomenika, povijesne zgrade, vojne zgrade i zgrade koje se upotrebljavaju za potrebe nacionalne sigurnosti, kako je definirano u nacionalnom pravu, ***trebaju biti izuzete od obveza predviđene u stavcima 1., 2. i 3. ili na koje se te obveze trebaju primjenjivati uz odgovarajuće tehničke prilagodbe.*** Informacije o takvim kategorijama zgrada objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke ■ .

Članak 11.

Pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade

1. Podložno stavku 3. *i ne dovodeći u pitanje vlasnička prava, svaki pružatelj* javnih elektroničkih komunikacijskih *mreža* ima pravo o vlastitom trošku uvesti svoju mrežu do pristupne točke.
2. Podložno stavku 3. svaki *pružatelj* javnih elektroničkih komunikacijskih *mreža* ima pravo pristupiti bilo kojoj postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade radi postavljanja elemenata *mreža vrlo velikog kapaciteta* ako je udvostručavanje tehnički neizvedivo ili ekonomski neisplativo.
3. Svaki nositelj prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade pod poštenim, *razumnim* i nediskriminirajućim uvjetima, što prema potrebi uključuje cijenu, udovoljava svim razumnim *pisanim* zahtjevima za pristup pristupnoj točki i fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade koje su podnijeli *pružatelji* javnih elektroničkih komunikacijskih *mreža*. *Države članice mogu utvrditi detaljne zahtjeve koji se odnose na administrativne aspekte zahtjeva.*

4. Ako nema fizičke infrastrukture unutar zgrade namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije, **svaki pružatelj** javnih elektroničkih komunikacijskih **mreža** ima pravo završiti svoju mrežu u prostorijama pretplatnika, što podliježe suglasnosti **vlasnika i/ili** pretplatnika, **u skladu s nacionalnim pravom, služeći se postojećom fizičkom infrastrukturom unutar zgrade, do mjere u kojoj je ona dostupna i pristupačna na temelju stavka 3. i** pod uvjetom da pritom na najmanju moguću mjeru svede utjecaj na privatnu imovinu trećih osoba.
5. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje pravo vlasništva vlasnika pristupne točke ili fizičke infrastrukture unutar zgrade kada nositelj prava korištenja te infrastrukture ili pristupne točke nije njihov vlasnik ni pravo vlasništva bilo kojih trećih osoba, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici zgrada.
6. **Do... [18 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe],** nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora **te uzimajući u obzir dobro utvrđena načela i različitu situaciju u državama članicama, BEREC** u bliskoj suradnji s **Komisijom objavljuje smjernice o uvjetima pristupa fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, među ostalim o primjeni poštenih i razumnih uvjeta, te kriterije koje bi nacionalna tijela za rješavanje sporova trebala slijediti pri rješavanju sporova.**

Članak 12.

Digitalizacija jedinstvenih informacijskih točaka

1. Jedinstvene informacijske točke stavljaju na raspolaganje odgovarajuće digitalne alate, primjerice u obliku mrežnih portala, **baza podataka**, digitalnih platformi ili digitalnih aplikacija, kako bi omogućile ostvarivanje svih prava putem interneta i ispunjavanje svih obveza utvrđenih u ovoj Uredbi.
2. Države članice mogu međusobno povezati ili potpuno ili djelomično integrirati nekoliko **postojećih ili novorazvijenih** digitalnih alata koji pružaju podršku jedinstvenim informacijskim točkama iz stavka 1., prema potrebi, **kako bi se izbjeglo udvostručavanje digitalnih alata**.
3. Države članice određuju jedinstvenu nacionalnu digitalnu ulaznu točku koja se sastoji od zajedničkog korisničkog sučelja radi omogućavanja neometanog pristupa digitaliziranim jedinstvenim informacijskim točkama.
4. **Države članice osiguravaju odgovarajuće tehničke, financijske i ljudske resurse za potporu uvođenju i digitalizaciji jedinstvenih informacijskih točaka.**

Članak 13.
Rješavanje sporova

1. Ne dovodeći u pitanje mogućnost upućivanja predmeta sudu, svaka stranka ima pravo uputiti nadležnom nacionalnom tijelu za rješavanje sporova osnovanom na temelju članka 14. spor do kojeg može doći:
 - (a) ako je pristup postojećoj infrastrukturi odbijen ili ako nije postignut dogovor o specifičnim uvjetima, uključujući cijenu, u roku od mjesec dana od dana primitka zahtjeva za pristup na temelju članka 3.;
 - (b) u vezi s pravima i obvezama utvrđenima u člancima 4. i 6., među ostalim ako zatražene informacije nisu dostavljene u *primjenjivim rokovima*;
 - (c) ako sporazum o koordinaciji građevinskih radova na temelju članka 5. stavka 2. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za koordinaciju građevinskih radova; ili
 - (d) ako sporazum o pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade iz članka 11. stavka 2. ili 3. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za pristup.

Države članice mogu predvidjeti da u slučaju sporova iz stavka 1. točaka (a) i (d), kada je tijelo od kojeg je operator zatražio pristup istodobno tijelo koje ima pravo dodijeliti pravo puta na imovini na kojoj se, u kojoj se ili pod kojom se nalazi predmet pristupa, nadležno nacionalno tijelo za rješavanje sporova može također riješiti sporove o pravu puta.

2. Uzimajući u potpunosti u obzir načelo proporcionalnosti i načela utvrđena u relevantnim smjernicama Komisije *ili smjernicama BEREC-a*, nacionalno tijelo za rješavanje sporova iz stavka 1. donosi obvezujuću odluku o rješavanju spora:
- (a) u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točke (a);
 - (b) u roku od mjesec dana od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d). ■

Ti se rokovi mogu produljiti samo u *propisno opravdanim* iznimnim okolnostima.

3. Za sporove iz stavka 1. točaka (a), (c) i (d) odluka nacionalnog tijela za rješavanje sporova može se sastojati od utvrđivanja poštenih i razumnih uvjeta, uključujući, prema potrebi, cijenu.
4. ***Tijela za rješavanje sporova objavljuju svoje odluke poštujući načela povjerljivosti i zaštite poslovnih tajni. Jedinstvena informacijska točka osigurava pristup odlukama koje objavljuju tijela za rješavanje sporova.***

Ako se spor odnosi na pristup infrastrukturi operatora, a nacionalno tijelo za rješavanje sporova jest nacionalno regulatorno tijelo, u obzir se, prema potrebi, uzimaju ciljevi utvrđeni u članku 3. Direktive (EU) 2018/1972.

5. **Ovim** se člankom dopunjuju i ne dovode u pitanje pravni lijekovi i postupci u skladu s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

Članak 14.

Nadležna tijela

1. Države članice osnivaju ili određuju jedno ili više nadležnih tijela za obavljanje zadaća dodijeljenih nacionalnom tijelu za rješavanje sporova u skladu s člankom 13. stavkom 1. („nacionalno tijelo za rješavanje sporova”).
2. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova pravno je odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem mrežnom operatoru i bilo kojem tijelu javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura koja je predmet spora. Države članice koje zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad mrežnim operatorima dužne su djelotvorno strukturno razdvojiti funkcije povezane s nacionalnim postupcima rješavanja sporova i funkcije jedinstvene informacijske točke od aktivnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom.

Nacionalna tijela za rješavanje sporova djeluju neovisno i objektivno i ne traže niti primaju upute od bilo kojeg drugog tijela kada odlučuju o sporovima koji su im podneseni. To ne sprečava nadzor u skladu s nacionalnim pravom. Samo su nadležna žalbena tijela ovlaštena suspendirati ili ukinuti odluke nacionalnih tijela za rješavanje sporova.

3. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova može naplaćivati naknade za pokrivanje troškova obavljanja zadaća koje su mu dodijeljene.
4. Sve stranke na koje se odnosi spor moraju u potpunosti surađivati s nacionalnim tijelom za rješavanje sporova.
5. Funkcije jedinstvene informacijske točke iz članaka od 3. do 10. i članaka 12. i 13. obavlja jedno ili više nadležnih tijela koja imenuju države članice na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, prema potrebi. Kako bi se pokrili troškovi obavljanja tih funkcija, mogu se naplaćivati naknade za korištenje jedinstvenih informacijskih točaka.
6. Stavak 2. *prvi podstavak* primjenjuje se *mutatis mutandis* na nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke.
7. Nadležna tijela svoje ovlasti izvršavaju nepristrano, transparentno i pravodobno. Države članice osiguravaju im odgovarajuća tehnička i financijska sredstva te ljudske resurse kako bi mogla provoditi dodijeljene im zadaće.
8. Države članice putem jedinstvene informacijske točke objavljuju zadaće svakog nadležnog tijela, osobito ako su te zadaće dodijeljene većem broju nadležnih tijela ili ako su se dodijeljene zadaće promijenile. Nadležna tijela prema potrebi međusobno se savjetuju i surađuju u pitanjima od zajedničkog interesa.

9. Države članice obavješćuju Komisiju o identitetu svakog tijela koje je u skladu s ovim člankom nadležno za obavljanje funkcije na temelju ove Uredbe i njegovim odgovornostima ■ te svakoj njegovoj izmjeni, prije nego što to imenovanje ili izmjena stupe na snagu.
10. Svaka odluka koju donese nadležno tijelo podliježe žalbi, u skladu s nacionalnim pravom, pred potpuno neovisnim žalbenim tijelom, uključujući pravosudna tijela. Na svaku žalbu na temelju ovog stavka primjenjuje se *mutatis mutandis* članak 31. Direktive (EU) 2018/1972.

Pravom na žalbu u skladu s prvim podstavkom ne dovodi se u pitanje pravo stranaka na pokretanje spora pred nadležnim nacionalnim sudom.

■

Članak 15.

Sankcije ■

Države članice utvrđuju pravila o ■ sankcijama koje se primjenjuju na povrede ove Uredbe i svih obvezujućih odluka koje su nadležna tijela iz članka 14. donijela na temelju ove Uredbe te poduzimaju sve mjere potrebne da se ta pravila provode. Predviđene sankcije moraju biti primjerene, učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.

Članak 16.

Izvješćivanje i praćenje

1. Do ... [četiri godine od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi ove Uredbe. To izvješće mora sadržavati sažetak učinka mjera utvrđenih u ovoj Uredbi i procjenu napretka u ostvarivanju njezinih ciljeva, među ostalim bi li i na koji način ova Uredba mogla dodatno doprinijeti ostvarenju ciljeva u području povezivosti utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481.

Izvješće uključuje razvoj povezan s područjem primjene ove Uredbe koji bi mogao utjecati na napredak prema brzom i opsežnom postavljanju mreže vrlo velikog kapaciteta u ruralnim, otočnim i udaljenim područjima, kao što su otoci te planinske i rijetko naseljene regije, kao i na razvoj tržišta tornjeva i preuzimanje različitih posredničkih rješenja, uključujući satelitsko posredovanje u digitalnoj povezivosti velikih brzina.

2. U tu svrhu Komisija može od država članica zatražiti informacije, koje su one dužne dostaviti bez nepotrebne odgode. Osobito, do ... [18 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] države članice, u bliskoj suradnji s Komisijom, preko Odbora za komunikacije osnovanog na temelju članka 118. Direktive (EU) 2018/1972 utvrđuju pokazatelje za primjereno praćenje primjene ove Uredbe i uspostavljaju mehanizam za periodično prikupljanje podataka i izvješćivanje Komisije o njima.

Članak 17.

Izmjene Uredbe (EU) 2015/2120

Uredba (EU) 2015/2120 mijenja se kako slijedi:

1. u članku 2. dodaju se sljedeće točke:

„5. ,brojevno neovisna interpersonalna komunikacijska usluga’ znači brojevno neovisna interpersonalna komunikacijska usluga kako je definirana u članku 2. točki 7. Direktive (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća;*

6. *„domaća komunikacija” znači svaka brojevno utemeljena interpersonalna komunikacijska usluga iz države članice potrošačeva domaćeg pružatelja prema bilo kojem broju u nepokretnoj ili pokretnoj mreži iz nacionalnog plana numeriranja iste države članici;*
7. *„komunikacija unutar EU-a” znači svaka brojevno utemeljena interpersonalna komunikacijska usluga iz države članice potrošačeva domaćeg pružatelja prema bilo kojem broju u nepokretnoj ili pokretnoj mreži iz nacionalnog plana numeriranja druge države članice.*

** Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36).”;*

2. *u članku 5.a dodaju se sljedeći stavci:*

„7. Od 1. siječnja 2029. pružatelji usluga ne smiju na potrošače primjenjivati različite maloprodajne cijene za domaće komunikacije i komunikacije unutar EU-a, pod uvjetom da su donesena tehnička pravila o zaštitnim mjerama kao što su održivost, pravedna uporaba i mjere za borbu protiv prijevara. Komisija do 30. lipnja 2028., nakon savjetovanja s BEREC-om, donosi provedbeni akt kojim se utvrđuju ta tehnička pravila u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 5.b.

8. *Od 1. siječnja 2025. pružatelji usluga mogu dobrovoljno poštovati obvezu neprimjenjivanja različitih maloprodajnih cijena utvrđenu u stavku 7. Ti su pružatelji usluga izuzeti od obveza utvrđenih u stavku 1., podložno politici pravedne uporabe, s ciljem ranijeg ostvarivanja koristi od jednakih maloprodajnih cijena za domaće komunikacije i komunikacije unutar EU-a. U tu svrhu Komisija, nakon savjetovanja s BEREC-om, do 31. prosinca 2024. donosi provedbeni akt o pravednoj uporabi, na temelju tipičnih obrazaca uporabe, i mjera za borbu protiv prijevara. Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 5.b. stavka 2.*
9. *Komisija do 30. lipnja 2027., nakon savjetovanja s BEREC-om, preispituje ovaj članak i na temelju procjene njegova učinka može, prema potrebi, odlučiti podnijeti zakonodavni prijedlog radi njegove izmjene.*
10. *Procjena iz stavka 9. obuhvaća:*
- (a) razvoj veleprodajnih troškova povezanih s pružanjem komunikacija unutar EU-a;*
 - (b) razvoj natjecanja na tržištu za pružanje brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga i trend maloprodajnih cijena komunikacija unutar EU-a u različitim državama članicama;*

- (c) razvoj sklonosti potrošača i odabir posebnih ponuda i paketa koji se ne naplaćuju na temelju stvarne potrošnje komunikacija unutar EU-a;*
- (d) mogući učinak na nacionalna tržišta za pružanje brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga, a posebno na maloprodajne cijene koje se naplaćuju potrošačima u cjelini, uzimajući u obzir troškove pružanja komunikacija unutar EU-a, te mogući učinak mjera na prihode pružatelja usluga i, ako je moguće, ulagački kapacitet pružatelja usluga, posebno s obzirom na buduće uvođenje mreža u skladu s ciljevima povezivosti utvrđenim u Odluci (EU) 2022/2481 ako se dodatne naknade za komunikacije unutar EU-a već ne primjenjuju;*
- (e) opseg uporabe, dostupnost i konkurentnost brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga ili bilo kojih alternativa komunikacijama unutar EU-a;*
- (f) razvoj tarifnih planova u pogledu komunikacija unutar EU-a, te posebno u kojoj je mjeri provedba mjera iz stavka 8. dovela do uklanjanja razlika u maloprodajnoj cijeni za potrošače između domaćih komunikacija i komunikacija unutar EU-a.*

11. Kako bi proveo procjenu iz stavka 9., BEREC redovito prikuplja relevantne informacije od državnih regulatornih tijela. Kada je to primjenjivo, nacionalna regulatorna tijela mogu dostaviti takve podatke u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima. Podaci koje BEREC prikupi na temelju ovog stavka dostavljaju se Komisiji najmanje jedanput godišnje. Komisija ih objavljuje. Kako bi se osiguralo da BEREC može ispuniti svoje obveze na temelju ovog stavka, pružatelji usluga obvezni su surađivati dostavljanjem traženih podataka, uključujući povjerljive podatke, relevantnim nacionalnim tijelima.”;

3. umeće se sljedeći članak:

„Članak 5.b

Postupak odbora

- 1. Kako bi se ispunile obveze iz članka 5.a ove Uredbe, Komisiji pomaže Odbor za komunikacije osnovan člankom 118. stavkom 1. Direktive (EU) 2018/1972. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.*
- 2. Pri upućivanju na ovaj članak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.”;*
- 4. u članku 10. stavku 5. datum „14. svibnja 2024.” zamjenjuje se datumom „30. lipnja 2032.”.*

Članak 18.

Stavljanje izvan snage

1. Direktiva 2014/61/EU stavlja se izvan snage *s učinkom od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe]*.
2. ***Odstupajući od stavka 1. ovog članka, ako se odredbe ove Uredbe kojima se zamjenjuju odredbe Direktive 2014/61/EU primjenjuju od kasnijeg datuma, sljedeće odgovarajuće odredbe te direktive ostaju na snazi do tog istog datuma, kako je utvrđeno u nastavku:***
 - (a) *članak 4. stavci 2. i 3. prva rečenica, članak 6. stavci 1., 2., 3. i 5. i članak 7. stavci 1. i 2. te direktive ostaju na snazi do ... [24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe];*
 - (b) *članak 8. stavci od 1. do 4. te direktive ostaju na snazi do ... [21 mjesec od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].*
3. Upućivanja na Direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga.

Članak 19.

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova Uredba stupa na snagu trećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.
2. Počinje se primjenjivati ... [18 mjeseci od **datuma** stupanja na snagu **ove Uredbe**].
3. **Odstupajući od stavka 2. ovog članka:**
 - (a) **članak 5. stavak 6. i članak 11. stavak 6. primjenjuju se od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe];**
 - (b) **članak 17. primjenjuje se od 15. svibnja 2024.;**
 - (c) **članak 10. stavci 1., 2. i 3. primjenjuju se od ... [21 mjesec od datuma stupanja na snagu ove Uredbe];**
 - (d) **članak 4. stavak 3., članak 6. stavak 1., članak 7. stavci 2. i 3. i članak 12. stavci 1., 2. i 3. primjenjuju se od ... [24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].**

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u ...

Za Europski parlament

Za Vijeće

Predsjednica

Predsjednik/Predsjednica

PRILOG

Korelacijska tablica

Direktiva 2014/61/EU	Ova Uredba
Članak 1. stavak 1.	Članak 1. stavak 1.
Članak 1. stavak 2.	Članak 1. stavak 3.
Članak 1. stavak 3.	Članak 1. stavak 3.
Članak 1. stavak 4.	Članak 1. stavak 2.
-	Članak 1. stavak 4.
-	Članak 1. stavak 5.
Članak 2.	Članak 2.
Članak 3. stavak 1.	Članak 3. stavak 11.
Članak 3. stavak 2.	Članak 3. stavak 1.
—	Članak 3. stavak 2.
-	Članak 3. stavak 3.
—	Članak 3. stavak 4.
Članak 3. stavak 3.	Članak 3. stavak 5.
—	Članak 3. stavak 6.
Članak 3. stavak 3. drugi podstavak	Članak 3. stavak 7.
Članak 3. stavak 4.	Članak 13. stavak 1. točka (a)
Članak 3. stavak 5.	Članak 13. stavak 2.

	Članak 13. stavak 3. Članak 13. stavak 4. drugi podstavak
-	Članak 3. stavak 8.
—	Članak 3. stavak 9.
	Članak 3. stavak 10.
Članak 3. stavak 6.	Članak 3. stavak 12.
-	Članak 3. stavak 13.
Članak 4. stavak 1.	Članak 4. stavak 1.
Članak 4. stavak 2.	Članak 4. stavak 3.
-	Članak 4. stavak 2.
Članak 4. stavak 3.	Članak 4. stavak 1. Članak 4. stavak 3.
Članak 4. stavak 4. prva rečenica	Članak 4. stavak 3.
-	Članak 4. stavak 4.
Članak 4. stavak 4. druga i treća rečenica	Članak 4. stavak 1. drugi i treći podstavak
Članak 4. stavak 5.	Članak 4. stavak 5.
Članak 4. stavak 6.	Članak 13. stavak 1. točka (b) Članak 13. stavak 2. točka (b)
Članak 4. stavak 7.	Članak 4. stavak 6. Članak 4. stavak 7.

Članak 4. stavak 8.	Članak 4. stavak 8.
Članak 5. stavak 1.	Članak 5. stavak 1.
Članak 5. stavak 2.	Članak 5. stavak 2.
—	Članak 5. stavak 3.
—	Članak 5. stavak 4.
Članak 5. stavak 3.	Članak 13. stavak 1. točka (c)
Članak 5. stavak 4.	Članak 13. stavak 2. točka (b) Članak 13. stavak 3.
Članak 5. stavak 5.	Članak 5. stavak 5.
—	Članak 5. stavak 6.
Članak 6. stavak 1.	Članak 6. stavak 1.
Članak 6. stavak 2.	—
Članak 6. stavak 3.	Članak 6. stavak 1.
Članak 6. stavak 4.	Članak 13. stavak 1. točka (b), članak 13. stavak 2. točka (b)
Članak 6. stavak 5.	Članak 6. stavak 2.
—	Članak 7. stavak 1.
Članak 7. stavak 1.	Članak 7. stavak 2.
Članak 7. stavak 2.	Članak 7. stavak 3.
—	Članak 7. stavak 4.
Članak 7. stavak 3.	Članak 7. stavak 5.

-	Članak 7. stavak 6. Članak 7. stavak 7. Članak 7. stavak 8. Članak 7. stavak 9. Članak 7. stavak 10. Članak 7. stavak 11. Članak 7. stavak 12.
Članak 7. stavak 4.	-
-	Članak 8.
-	Članak 9.
Članak 8. stavak 1.	Članak 10. stavak 1.
Članak 8. stavak 2.	Članak 10. stavak 2.
Članak 8. stavak 3.	Članak 10. stavak 6.
Članak 8. stavak 4.	Članak 10. stavak 7. Članak 10. stavak 8.
Članak 9. stavak 1.	Članak 11. stavak 1.
Članak 9. stavak 2.	Članak 11. stavak 2.
Članak 9. stavak 3.	Članak 11. stavak 3. Članak 13. stavak 1. točka (d) Članak 13. stavak 2.
Članak 9. stavak 4.	Članak 11. stavak 3.
Članak 9. stavak 5.	Članak 11. stavak 4.

Članak 9. stavak 6.	Članak 11. stavak 5.
—	Članak 11. stavak 6.
—	Članak 12.
—	Članak 13. stavak 1. drugi podstavak
—	Članak 13. stavak 4. prvi podstavak
	Članak 13. stavak 5.
Članak 10. stavak 1.	Članak 14. stavak 1.
Članak 10. stavak 2.	Članak 14. stavak 2. i članak 14. stavak 3.
Članak 10. stavak 3.	Članak 14. stavak 4.
Članak 10. stavak 4.	Članak 14. stavak 5.
—	Članak 14. stavak 6.
—	Članak 14. stavak 7.
Članak 10. stavak 5.	Članak 14. stavak 9.
Članak 10. stavak 6.	Članak 14. stavak 10.
Članak 11.	Članak 15.
Članak 12.	Članak 16. stavak 1.
	Članak 16. stavak 2.
-	Članak 17.
-	Članak 18.
Članak 13.	—
Članak 14.	Članak 19.

Članak 15.	
------------	--
